Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Diana Sýkorová

MEZINÁRODNÍ CIVILNÍ PROCESNÍ PRÁVO V EVROPSKÉ UNII VYBRANÉ OTÁZKY

Ochrana spotřebitele v nařízení Brusel I bis

International civil procedure in the European Union

selected issues

Consumer protection in the Brussels I bis regulation

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. Monika Pauknerová, CSc., DSc.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce: 9.6.2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne ……

Diana Sýkorová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní prof. JUDr. Monice Pauknerové za cenné rady a připomínky, které mi poskytla při psaní diplomové práce.

Obsah:

Úvod 1
1. Spotřebitel 3
1.1. Spotřebitel obecně 3
1.2. Důvody ochrany spotřebitele 4
2. Mezinárodní právo soukromé 6
2.1. Mezinárodní prvek 6
2.2. Mezinárodní právo soukromé 7
2.3. Evropské mezinárodní právo soukromé 8
3. Vývoj právní úpravy – Bruselská úmluva a nařízení Brusel I a Brusel I bis 11
3.1. Bruselská úmluva 11
3.2. Nařízení Brusel I 11
3.3. Nařízení Brusel I bis 12
3.4. Postavení některých států 12
3.5. Luganská úmluva 13
4. Předmět úpravy nařízení Brusel I bis 14
4.1. Druhy příslušnosti podle nařízení Brusel I bis 14
4.2. Příslušnost pro zvláštní skupiny osob 15
4.3. Působnost nařízení Brusel I bis 16
4.3.1. Časová působnost 16
4.3.2. Věcná působnost 16
4.3.3. Prostorově personální působnost 17
5. Ochrana spotřebitele v nařízení Brusel I bis 18
5.1. Bydliště smluvních stran jako hraniční určovatel 18
5.1.1. Pojem hraniční určovatel 18
5.1.2. Bydliště ve smyslu nařízení Brusel I bis 19
5.1.3. Specifika aplikace 19
5.1.4. Změna bydliště 20
5.1.5. Vybraná judikatura 21
5.2. Aktivní a pasivní legitimace spotřebitele 22
5.3. Podřízení se příslušnosti a námitky o nepříslušnosti 23
5.3.1. Vybraná judikatura 23
5.4. Role organizací na ochranu spotřebitele 24
6. Výklad pojmů spotřebitel a jeho smluvní partner 26
6.1. Spotřebitel 26
6.2. Vybraná judikatura k pojmu spotřebitel 26
6.2.1. C-150/77 *Bertrand v. Paul Ott KG* ze dne 21. června 1978 26
6.2.2. C-89/91 *Shearson Lehman Hutton v. TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH* ze dne 19. ledna 1993 28
6.2.3. C-269/95 *Benincasa v. Dentalkit srl* ze dne 3. července 1997 29
6.2.4. C-419/11 *Česká spořitelna v. Gerald Feichter* ze dne 14. března 2013 30
6.3. Smluvní partner 32
6.4. Vybraná judikatura k pojmu smluvní partner 32
6.4.1. C-478/12 *Armin Maletic a Marianne Maletic v. lastminute.com GmbH a TUI Österreich GmbH* ze dne 14.listopadu 2013 32
7. Spotřebitelská smlouva a nároky z ní 34
7.1. Definice spotřebitelské smlouvy 34

7.2. Vývoj pojmu 34
7.3. Druhy spotřebitelských smluv podle nařízení Brusel I bis 34
7.4. Vybrané rozsudky 35
7.4.1. C-464/01 *Johann Gruber v. BayWa AG* ze dne 20.ledna 2005 35
7.4.2. C-96/99 *Hans-Herman Mietz v. Intership Yachting Sneek BV* ze dne 27. dubna 1999 37
7.4.3. C-96/00 *Rudolf Gabriel v. Schlank & Schick GmbH* ze dne 11. července 2002 37
7.4.4. C-27/02 *Petra Engler v. Janus Versand GmbH* ze dne 20. ledna 2005 39
7.4.5. C-180/06 Renate Ilsinger v. Martin Drescher ze dne 14. května 2009 41
7.5. Smlouvy vyloučené z použitelnosti nařízení Brusel I bis 43
7.6. Mimosmluvní nároky 43
7.7. E-commerce 44
7.7.1. Úvod 44
7.7.2. Vybraná judikatura 45
8. Dohody o ujednání příslušnosti 51
8.1. Obecně 51
8.2. Prorogační dohody v nařízení Brusel I bis 51
8.3. Forma a povaha prorogační dohody 52
8.4. Vybraná judikatura 53
8.4.1. Spojené věci C-240/98 až C-244/98 *Oceáno Grupo Editorial SA v. Roció Murciano Quintero* (C-240/98) a *Salvat Editores SA v. José M. Sánchez Alcón Prades* (C-241/98), *José Luis Copano Badillo* (C-242/98), *Mohammed Berroane* (C-243/98) a *Emilio Viñas Feliú* (C-244/98) ze dne 20. června 2000 53
8.5. Překážka litispendence 54
8.5.1. Italské torpédo 55
8.5.2. Nová úprava v nařízení Brusel I bis 55
9. Uznání a výkon rozhodnutí 56
9.1. Obecně k uznání a výkonu 56
9.2. Pojem rozhodnutí 56
9.3. Důvody odepření uznání 57
9.3.1. Obecné důvody pro odepření uznání 57
9.3.2. Důvody odepření uznání pro slabší smluvní stranu 58
9.4. Vykonatelnost 58
9.4.1. Revize nařízení Brusel I 58
9.4.2. Exequatur 58
9.5. Uznání 60
9.6. Výkon 60
9.7. Shrnutí revize 60
Závěr 62
Seznam zkratek 64
Použitá literatura 65
Abstrakt 70
Abstract 72

Úvod

Ochrana slabší strany patří ke znakům moderního právního státu. Nelze však říci, že je ochrana vždy dostatečně zaručena. Slabší stranou se může rozumět kdokoliv, kdo je v postavení faktické nerovnosti k jinému subjektu, např. nezletilý, zaměstnanec či spotřebitel. Právo má za cíl vyvažovat faktickou nerovnost pomocí normativních institutů a tím chránit slabší stranu. Tato ochrana musí být vyvážená tak, aby na druhou stranu nedocházelo ke zvýhodňování chráněné strany.

Jedním z důsledků evropské integrace je i zavedení jednotného vnitřního trhu a s ním související uplatňování čtyř základních svobod – volného pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. To vše vedlo k rozšíření případů, kdy je ve vztazích přítomen mezinárodní prvek. V Evropském společenství se začala vyvíjet justiční spolupráce v občanských a obchodních věcech.

Přeshraniční spotřebitelské spory nejsou navzdory intenzitě uzavírání smluv s mezinárodním prvkem časté. To je ovlivněno několika faktory - neefektivností řízení, finanční náročností, nejistým výsledkem. Proto si spousta spotřebitelů rozmyslí, zda takovou smlouvu uzavře, či si vybere jiného smluvního partnera ve svém státě. V případě, že by takto uvažovali všichni spotřebitelé, vnitřní trh v EU by byl vyhrazen pouze podnikatelským subjektům.

Spotřebiteli jako slabší straně je třeba poskytnout dostatečný stupeň ochrany. Proto najdeme v evropské legislativě množství právních předpisů určených na ochranu spotřebitele, jejichž cílem je vytvoření prostředí, kde se může spotřebitel svobodně rozhodovat. Postupná harmonizace pomocí směrnic spotřebiteli poskytuje pouze hmotněprávní ochranu. Neméně podstatná je však i jeho ochrana procesněprávní, zajištění přístupu k soudům a spravedlnosti, naplnění požadavku právní jistoty.

Nařízení Brusel I bis patří mezi nejvýznamnější procesní předpisy evropského mezinárodního práva soukromého. Obsahuje pravidla určující příslušnost soudů členských států pro rozhodování v občanských a obchodních věcech a pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí. Funguje na principu vzájemné důvěry mezi členskými státy.

Hlavním cílem této práce je proniknout do problematiky hmotněprávní i procesněprávní ochrany spotřebitele ve sporech s mezinárodním, resp. evropským prvkem v nařízení Brusel I bis. V prvních kapitolách své diplomové práce se budu

stručně věnovat mezinárodnímu právu soukromému a vývoji justiční spolupráce v Evropském společenství. V následujících kapitolách přiblížím možnosti ochrany, které spotřebiteli zaručuje nařízení Brusel I bis. Za pomoci judikatury vysvětlím jednotlivé pojmy jako „spotřebitel“ či jeho „smluvní partner“ a co je považováno za „spotřebitelskou smlouvu“. Zaměřím se na příznivější pravidla, která má spotřebitel k dispozici, a která mu pomáhají vyrovnat faktickou nerovnost vůči jeho smluvnímu partnerovi.

Při psaní své práce budu používat především metody deskriptivní, analytickou a komparativní. Jednotlivé pojmy vykládám pomocí judikatury Soudního dvora EU. V závěru své práce se pokusím navrhnout další možnosti ochrany spotřebitele.

1. Spotřebitel

1.1. Spotřebitel obecně

Samotný pojem spotřebitel je v českém právu definován v § 419 zákona č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku, který uvádí: „*Spotřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná*.“ Podle dikce zákona poznáváme, že spotřebitelem může být pouze fyzická osoba. V rámci starého občanského zákoníku, zákona č. 40/1964 Sb., bylo možné do novely provedené zákonem č. 155/2010 Sb. za spotřebitele považovat i každou osobu, která nejednala v rámci své podnikatelské či jiné obchodní činnosti, typicky si můžeme představit právnickou osobu nepodnikatelského charakteru (tehdejší občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti).[1] Tyto subjekty již nejsou považovány za spotřebitele, ale v právním styku mohou být považovány za „slabší stranu“. Pojmy „slabší strana“ a „spotřebitel“ je třeba odlišit, jelikož spotřebitelem může být jen člověk, zatímco slabší stranou může být i nepodnikající právnická osoba (v dalších případech i drobný podnikatel, který uzavírá smlouvu s velkou nadnárodní společností). Otázce, zda neposkytnout ochranu, která je poskytována spotřebiteli, i této slabší straně, když se nachází v obdobné pozici slabší kontraktační strany, se věnoval při interpretaci směrnic i SDEU. Vzhledem k množství členských států EU není překvapením fakt, že je pojem „spotřebitel“ vykládán v různých zemích různým způsobem. Některé státy (Španělsko, Rakousko, Belgie, Dánsko) považují za spotřebitele také právnickou osobu, která neprovozuje podnikatelskou činnost. Evropské státy totiž často chtějí poskytnout nadstandartní ochranu i nepodnikajícím právnickým osobám, což vede k mnohým sporům o výklad pojmu „spotřebitel“, který pro četné směrnice zůstává stále nejednotný.[2]

---

[1] SELUCKÁ, M., in Ondřej, J. a kolektiv. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele Ekonomické, právní a sociální aspekty*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 14

[2] TICHÝ, Luboš. Pojem spotřebitele jako smluvní strany v evropském a českém právu. Cahiers du CEFRES. 2010. Dostupný z: http://www.cefres.cz/IMG/pdf/tichy_2001_spotrebitel_smluvni_strana.pdf (18.11.2015).

1.2. Důvody ochrany spotřebitele

Ochrana spotřebitele je jedním z trendů soukromého práva. Ačkoliv se může zdát, že je pojem „ochrana spotřebitele“ pojmem ryze moderním, vyvíjel se už od 20.let minulého století.[3] Nejedná se pouze o ochranu soukromoprávní, jsou zde i významné veřejnoprávní prvky, které dohromady vytváří ucelenou ochranu. Smyslem je zajistit ochranu slabší straně právního vztahu. Postavení slabší strany je způsobeno nedostatkem schopností, znalostí, informací.[4] Spotřebitel nemá stejné zkušenosti jako podnikatel, který působí v oboru mnoho let a nemá rovněž tak velké finanční možnosti. Někdy není lehké nepodlehnout pochybným donucujícím taktikám podnikatelů. Mezi stranami tak vzniká nerovnost, která *„vychází z reálného světa, kdy proti sobě stojí strany, které fakticky nemají stejné možnosti, sílu, prostředky.“*[5]

V právní teorii nalézáme dva přístupy k ochraně spotřebitele. První, liberální, který je typický pro angloamerickou právní kulturu, preferuje zachování principu rovnosti, svobody a autonomie vůle a odmítá zmírňování faktických nerovností zvláštní právní úpravou. Druhý přístup, sociálně determinovaný, jehož zásady nalezneme například v německé právní doktríně, naopak přijímá právní úpravu s cílem chránit slabší stranu a zlepšovat její postavení.[6] Dle mého názoru je určitý stupeň ochrany spotřebitele v moderní společnosti nutný, je však nutné, aby byl zachován princip proporcionality.

V minulosti byly spotřebitelské smlouvy výlučně vnitrostátní, pokud si chtěl spotřebitel koupit zahraniční zboží, obrátil se na prodejce tohoto zboží ve své zemi, v moderním světě a zejména ve vnitřním trhu EU se možnosti nákupu ze zahraničí množí.[7] Průzkumy Českého statistického úřadu ukazují, že více jak pětina obyvatel České republiky již někdy zakoupila přes internet zboží ze zahraničí a popularita této možnosti nadále stoupá.[8]

---

3 SELUCKÁ, M., in Ondřej, J. a kolektiv. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele Ekonomické, právní a sociální aspekty*. 2013, s. 7.

4 BĚLOHLÁVEK, Alexander: Spotřebitelská smlouva z pohledu mezinárodního práva soukromého. *Server Pravniradce-ihned.cz.* 2005. Dostupné z: http://pravniradce.ihned.cz/c1-16736560-spotrebitelska-smlouva-z-pohledu-mezinarodniho-prava-soukromeho (17.12.2015)

5 SELUCKÁ, Markéta, *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2008. s. 11.

6 Tamtéž, st. 9.

7 HILL, Jonathan; *Cross-border consumer contracts*, 1. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2008. s. 6.

8 Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/10180/23164307/0620041446.pdf/ab4d008e-adb5-4e3c-

Už tak často složitou vstupní pozici spotřebitele ještě komplikují situace, kdy se ve spotřebitelské smlouvě vyskytuje tzv. mezinárodní prvek. Spotřebitel čelí ve sporech s mezinárodním prvkem mnoha problémům, mezi které patří domnělá náročnost řízení, vyšší finanční náročnost (vyšší náklady řízení, které musí spotřebitel vynaložit na překladatele, příp. tlumočníka při soudním jednání, cestovní výdaje, náklady na advokáta), vyšší časová náročnost. Nezřídka se proto stává, že si spotřebitel vymáhání svého práva rozmyslí, protože v něm vidí spoustu překážek. Z Hodnotící zprávy o spotřebitelských vztazích za rok 2015 vyplývá, že více jak čtvrtina spotřebitelů se nedomáhala svých práv ze spotřebitelské smlouvy.[9] Jedním z prostředků ochrany spotřebitele je cílené omezení autonomie vůle pro subjekty právního vztahu. Rovněž je třeba zdůraznit, že spotřebitelé mají k dispozici i jiné prostředky k uplatnění svých práv, například rozhodčí řízení. V moderní společnosti je také kladen důraz na předcházení takových situací, kdy se spotřebitel musí v rozhodčím či soudním řízení domáhat své ochrany. Zvláštní význam je přikládán prevenci, to znamená informování a vzdělávání spotřebitelů na straně jedné, a zvyšování profesních standardů profesionálů na straně druhé.[10]

Řádné informování spotřebitelů je jednou z možností, jak dosáhnout zlepšení jeho postavení. Jedná se o snahu, aby spotřebitelé nepodlehli klamavé či zavádějící reklamě a mohli tak učinit podložené informované rozhodnutí o koupi. Dalším prostředkem je zamezování zneužívajících ujednání ve standardizovaných smlouvách, typicky majících formu smluv adhézních.[11]

8c19-042e13add962?version=1.0, (27.3.2016).

9 Dostupné z: http://www.mpo.cz/dokument165509.html (27.3.2016).

10 HILL. *Cross-border consumer contracts*, 2008. s. 2.

11 HILL. *Cross-border consumer contracts*, 2008.s. 7-8.

2. Mezinárodní právo soukromé

2.1. Mezinárodní prvek

Vyskytuje-li se v právním poměru vztah k zahraničí, označujeme jej jako „*soukromoprávní poměry (vztahy) s mezinárodním, popřípadě zahraničním, přeshraničním nebo cizím prvkem*“[12] Ikdyž je pojem „zahraniční prvek“ přesnější, v mé práci se budu držet zavedeného pojmu „mezinárodní prvek“, jelikož je tento pojem preferován jak doktrínou, tak judikaturou a vyskytuje se i v ZMPS. V právu Evropské unie se rovněž můžeme setkat s pojmem „unijní mezinárodní prvek“.

V době pokládání základů mezinárodního práva soukromého, tedy v 19.století, byl mezinárodní prvek v právním vztahu na první pohled dostatečně zřetelný, nebylo o něm pochyb. Jednalo se například o bydliště jedné ze smluvních stran v jiném státě, nemovitost ležící v cizím státě apod. Na druhou stranu v dnešní době se velmi často setkáme s případy, kdy mezinárodní prvek na první pohled nepoznáme, často se tak stává v právu mezinárodního obchodu díky složitému nadnárodnímu provázání společností.[13]

Nejvyšší soud ČR k otázce mezinárodního prvku vyjádřil ve spis. zn. 32 Odo 374/2003: „*Jestliže u konkrétního právního vztahu existuje vztah k zahraničí, a to buď v subjektu právního vztahu, u skutečnosti právně významné pro vznik a existenci právního vztahu nebo u předmětu právního vztahu, jde o soukromoprávní vztah s mezinárodním prvkem.*“[14] Tento mezinárodní prvek může mít různé formy – může se jednat o státní příslušnost nebo bydliště fyzické osoby jako jedné ze smluvních stran v zahraničí či o založení právnické osoby podle cizího práva (subjekt právního poměru má vztah k zahraničí), o místo uzavření smlouvy či o místo vzniku škody (v zahraničí nastala skutečnost právně významná pro vznik a existenci právního poměru), nemovitost nacházející se na území jiného státu (předmět právního poměru se nachází v

[12] KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Brno: Doplněk, 2015, s. 23.

[13] ROZEHNALOVÁ, Naděžda; KYSELOVSKÁ, Tereza. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013. Kapitola 8. Mezinárodní prvek v mezinárodním právu soukromém, s. 131-154.

[14] Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19.2.2004 č.j. 32 Odo 374/2003.

zahraničí). V neposlední řadě se též jedná o situaci, kdy právní poměr závisí na jiném (v poměru akcesority) právním poměru, který se řídí cizím právem.[15]

Mezinárodní prvek vyskytující se v právním vztahu musí být pro vztah dostatečně významný, nesmí být zjevně zanedbatelný. Významnost mezinárodního prvku je důležitá i proto, aby nedocházelo ke zbytečným komplikacím a průtahům, spojených například s určováním příslušnosti cizích soudů. Mezinárodní prvek není v českém právu definován, jelikož jeho abstraktní vymezení není žádoucí, nechává se na praxi. K mezinárodnímu prvku přítomnému v právním vztahu je třeba přistupovat ve spojení širších okolností tak, aby nedocházelo k jeho ignoraci či aby nebyl přehlížen jako irelevantní a nedocházelo tak k rozporům s důvodným očekáváním účastníka právního vztahu.[16] V některých případech se totiž přítomnost mezinárodního prvku nemusí jevit hned na první pohled a je třeba bližšího zkoumání.

2.2. Mezinárodní právo soukromé

Mezinárodní právo soukromé je zvláštním odvětvím právního řádu, které upravuje společenské vztahy, ve kterých se nachází tzv. mezinárodní prvek. Naproti tomu vztahy, které se plně uskutečňují uvnitř hranic určitého státu, tento mezinárodní prvek nemají, vztahuje-li se poměr pouze k určitému státu, jedná se o poměr výlučně vnitrostátní. Každý stát má ve svém právním řádu své vlastní mezinárodní právo soukromé, jehož předmětem jsou soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem. Za součást mezinárodního práva soukromého jsou většinou teoretiků považovány i normy mezinárodního civilního procesního práva, upravující postup soudů a dalších orgánů a účastníků v řízeních o vztazích s mezinárodním prvkem. Tímto mezinárodním prvkem může být např. fakt, že účastníkem řízení je cizinec, či může spočívat v provedení procesního výkonu (typicky výslechu svědka bydlícího v cizině). Vznik Evropské unie a vývoj justiční spolupráce odůvodňuje vznik evropského mezinárodního práva soukromého.

Na tomto místě je třeba zmínit druhy norem, kterými je mezinárodní právo soukromé upraveno. Kolizní normy jsou normy, které pro případ kolize dvou právních řádů určí právní řád státu, který se použije. Tyto normy samy neobsahují hmotněprávní

[15] KUČERA. *Mezinárodní právo soukromé*, 2015. s. 24.
[16] PAUKNEROVÁ Monika, ROZEHNALOVÁ Naděžda aj. *Zákon o mezinárodním právu soukromé. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 5.

úpravu právního vztahu, neukládají přímo práva a povinnosti stranám právního vztahu. Jejich úkolem je pouze určit právní řád státu, kterým se bude daný právní poměr řídit. Po určení příslušného právního řádu přichází na řadu aplikace hmotněprávní úpravy vnitrostátního práva daného státu na danou situaci. Kolizní úpravy států mohou být naprosto odlišné, jelikož představa zákonodárce jednoho státu může být odchylná od představy zákonodárce státu jiného. Posláním kolizních norem tak není dosažení hmotněprávní spravedlnosti, pouze dosažení kolizně správného řešení. Kolizní norma neupřednostňuje jeden právní řád před jiným, platí jejich rovnost, odkazuje na právní řád státu, který zákonodárce považuje za nejvhodnější pro danou situaci. V členských státech EU dochází díky nařízením k unifikaci kolizních norem v určitých oblastech a tím ke zjednodušení procesu a posílení principu legitimního očekávání pro účastníky sporů.[17]

Opakem kolizních norem jsou normy přímé, které obsahují hmotněprávní úpravu, neodkazují na žádný právní řád, z něhož by byla hmotněprávní úprava aplikována. Typicky jsou přijímány na základě mezinárodních smluv mezi státy a vztahují se na určitou, často úzce vymezenou, část soukromého práva. Tyto normy slouží pro unifikaci práva. Problémem je často odlišná aplikace přímých norem a nepřítomnost nadnárodního soudce, který by řešil případné spory. Jednou z nejvýznamnějších přímých norem je Vídeňská úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. I v případě její aplikace se ovšem můžeme sekat se situacemi, kdy je vedle přímé normy nutné pro určitou část právního vztahu užít i kolizní normu.[18]

2.3. Evropské mezinárodní právo soukromé

Původně hospodářská a ekonomická integrace v Evropě, započatá založením Evropského společenství uhlí a oceli v roce 1951, které bylo nahrazeno Evropským hospodářským společenstvím založeným v roce 1957, se díky dalším aktům postupně stávala i unií sociální. S tím souvisí i odstraňování překážek ve volném pohybu osob, zboží, služeb a kapitálu. Díky volnému pohybu se častěji setkáváme se vztahy, které mají mezinárodní prvek. Aby tento volný pohyb nezůstal pouze „na papíře“, bylo nutné přijmout normy, které určují pravomoc soudů a rozhodné právo, zaručují rovněž výkon

[17] PAUKNEROVÁ. *Komentář k ZMPS.* 2013. s. 28-29.
[18] KUČERA. *Mezinárodní právo soukromé*, 2015, s. 29-30.

rozhodnutí soudu v jiném členském státě. Vzhledem k odlišnosti právních řádů členských států bylo potřeba přijmout opatření, která unifikují pravidla civilního procesu v EU. Ikdyž není vyloučeno, že v budoucnu dojde k přijetí hmotně právních unijních předpisů (např. Jednotného evropského občanského zákoníku), je toto řešení prozatím ideální, jelikož určuje pravidla pro všechny státy stejně, posiluje princip předvídatelnosti a právní jistoty a zároveň respektuje jedinečnost právních řádů. Již v roce 1968 byla smluvními státy Evropských společenství přijata Bruselská úmluva o pravomoci soudů a uznání výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Ta vychází z principu vzájemné důvěry mezi státy, že dojde ke spravedlivému přístupu k soudu a respektování procesních práv účastníků řízení u kteréhokoliv soudu v EU.[19]

Zakotvení soudní spolupráce v občanských věcech nalezneme v článku 81 SFEU, který slouží jako základ pro vydávání opatření v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem, mezi tato opatření patří hlavně opatření sloužící k zlepšení spolupráce při provádění důkazů a doručování soudních i mimosoudních písemností, řešení konfliktů pravomocí členských států a odstraňování překážek hladkého průběhu občanskoprávních řízení.[20] Tato opatření jsou vydávána ve sféře sekundárního práva, hlavně pomocí nařízení či směrnic.

Nařízení je aktem obecné povahy, je závazné v celém svém obsahu a přímo použitelné v každém členském státě EU. Jedná se bezesporu o nejúčinnější nástroj sjednocování práva EU, protože na rozdíl od směrnice, dalšího pramene sekundárního práva EU, která je závazná pokud jde o výsledek, nevyžaduje implementaci do právního řádu členského státu, tj. vydání vnitrostátního prováděcího přepisu (typicky se směrnice stane součástí zákona, či tento zákon novelizuje).[21] Implementace do národních právních řádů s sebou často přináší problémy různého pochopení úpravy ze strany národních zákonodárců. Směrnice je proto využívána pro regulaci dílčích, sektorových otázek.[22]

Na evropské úrovni se už v 80. letech v oblasti sekundárního práva objevují

---

[19] ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I).* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 16-20.

[20] Článek 81 SFEU.

[21] Jako příklad lze uvést například ustanovení na ochranu spotřebitele v OZ, kam byly implementovány směrnice na ochranu spotřebitele.

[22] PAUKNEROVÁ Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání,* Praha : C.H.Beck, 2013. s. 26-29.

směrnice obsahující kolizní normy, pro účely této práce uvádím směrnici č. 85/577/EHS o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených mimo obchodní prostory, č. 85/85/374/EHS o odpovědnosti za vadné výrobky či směrnici č. 93/13/EHS o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách. Je nutné zdůraznit, že EU nemá pravomoc zasahovat pomocí závazných opatření do oblasti čistě vnitrostátních vztahů, v případech, kdy v právním vztahu není žádný mezinárodní prvek (případně přeshraniční dopad), nemá právo ke komplexní unifikaci hmotného práva členských států.[23]

Rozhodnutí jako druh pramene sekundárního práva EU je pro účely mezinárodního práva soukromého v EU využíváno minimálně, jelikož se jedná o akt individuální povahy, závazný pouze pro adresáty. Nalezneme zde ale např. Rozhodnutí Rady EU č. 2001/470/ES o vytvoření Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci, či rozhodnutí o Komise č. 2004/844/ES o zavedení standartního formuláře pro žádost o právní pomoc.[24]

Velké množství nařízení, která jsou v současné době účinná ve státech EU, byla původně přijata ve formě mezinárodní úmluvy uzavřené mezi členskými státy EU a tvořila tak součást tzv. „terciálního práva“. Tyto úmluvy byly přijímány na základě tehdejšího článku 220 SES (později čl. 293 SES). Za všechny jmenuji Bruselskou úmluvu o pravomoci soudů a uznání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z r. 1968, která byla nahrazena nařízením Brusel I, Úmluvu o soudní příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí v manželských věcech z r. 1998, která byla nahrazena nařízením Brusel II. Úmluva o insolvenčním řízení z r. 1995 byla zase přeměněna do Nařízení Rady č. 1346/2000, o úpadkovém řízení apod. Zvláštní místo zaujímala Římská úmluva, která nebyla uzavřena na základě výše zmíněného článku, ale byla přijata členskými státy ES a byla tak označována za součást práva ES v širším smyslu. Velkým nedostatkem těchto úmluv bylo přímé nezakotvení pravomoci Soudního dvora, které muselo být složitěji nahrazováno zvláštními protokoly.[25]

---

[23] ROZEHNALOVÁ, Naděžda; KYSELOVSKÁ, Tereza. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2013. Kapitola 8. Mezinárodní prvek v mezinárodním právu soukromém, s. 131-154.

[24] PAUKNEROVÁ. EMPS, 2013. s. 29.

[25] Tamtéž. s. 29-30.

3. Vývoj právní úpravy – Bruselská úmluva a nařízení Brusel I a Brusel I bis

3.1. Bruselská úmluva

Základem pro nynější nařízení Brusel I bis byla Úmluva o příslušnosti a o uznávání a výkonu soudních rozhodnutí podepsaná dne 27. září 1968 v Bruselu tehdejšími členskými státy EHS a v platnost vstoupila 1. února 1973. Jednalo se o regionální unifikaci vybraných otázek mezinárodního práva procesního. Ve své době představovala velmi moderní úpravu, např. již tehdy odmítala hledisko státní příslušnosti jako hraničního určovatele. K její interpretaci sloužily protokol[26] a tzv. Jenardova zpráva. K postupným revizím docházelo k příležitosti přístupu dalších členských států k ES, upřesňovaly se detaily týkající se příslušnosti soudů. Rozšiřování členských států rovněž si vynutilo vznik dalších interpretačních zpráv.[27]

3.2. Nařízení Brusel I

Bruselská úmluva byla s účinností od 1. března 2002 nahrazena nařízením Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Členské státy EU nyní zavazuje stejné nařízení, které platí ve stejné podobě ve všech státech (s výjimkou Dánska), odpadá tím problém různého znění Bruselské úmluvy z důvodu rozdílných dob přistoupení, který komplikoval její aplikaci.[28] Bruselská úmluva však zůstává v platnosti pro území členských států, které se neúčastní nařízení Brusel I bis, rovněž její judikatura je nadále využitelná. V případech obou revizí je v Preambulích uveden požadavek na zachování návaznosti mezi Bruselskou úmluvou a nařízením Brusel I a to, i pokud jde o výklad Soudním dvorem ES (a EU v případě nařízení Brusel I bis).[29]

---

[26] Protokol o interpretaci Bruselské úmluvy Evropským Soudním dvorem přijatý 3.6.1971, vstup v platnost 1.9.1975.
[27] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU*. 2013, s. 208-209.
[28] Tamtéž, s. 209-210.
[29] Článek 19 Preambule Brusel I, článek 34 Preambule Brusel I bis.

3.3. Nařízení Brusel I bis

Nařízení Brusel I se rovněž dočkalo novelizace. 21. dubna 2009 uveřejnila Evropská komise tzv. *„Zelenou knihu o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech“*[30] o posouzení stávajícího nařízení a vyzvala ke konzultaci navrhovaných oblastí změn, mezi něž patřilo například odstranění prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí a zlepšení efektivity prorogačních dohod.[31] Roku 2010 byl předložen návrh na revizi nařízení a vzniklo tak nařízení č. 1215/2012 (Brusel I bis), které vstoupilo v platnost 10. ledna 2015.

Ve vztahu k ochraně spotřebitele došlo k jedné významné změně. Konkrétně v článku 18 odst. 1 Brusel I bis (článek 16 odst. 1 Brusel I). Tyto články se týkají možnosti spotřebitele vybrat si soud, u kterého podá žalobu – v původním znění byl výběr omezen na soud členského státu, kde má smluvní partner bydliště nebo soud místa, kde má bydliště spotřebitel. Nové nařízení rozšiřuje možnosti spotřebitele, ten nově může podat žalobu u soudu členského státu, v němž má tento smluvní partner bydliště, nebo, bez ohledu na bydliště druhé strany, u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel. Spotřebitel s bydlištěm v EU je tedy chráněn i v případech, kdy žaluje smluvního partnera, který nemá bydliště v členském státu EU.[32]

3.4. Postavení některých států

Dánsko se neúčastní části třetí hlavy V. SFEU, aplikuje se pro něj Protokol č. 22 o postavení Dánska, podle kterého se Dánsko neúčastní přijímání tohoto nařízení, přesto dochází k jeho aplikaci, a to na základě Dohody mezi ES a Dánskem o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z roku 2005. Spojené království a Irsko se rovněž neúčastní části třetí hlavy V. SFEU, ale oba státy nařízení Brusel I a Brusel I bis přijaly a účastní se jich.[33]

---

[30] Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0175:FIN:EN:PDF (7.6.2016).
[31] Dostupné z: https://www.euroskop.cz/8461/12752/clanek/revize-narizeni-brusel-i/ (7.6.2016).
[32] DICKINSON, Andrew; LEIN, Eva. *The Brussels I Regulation Recast*. Oxford University Press. Oxford. 2015, s. 214.
[33] PAUKNEROVÁ. *EMPS*. 2013. s. 90-91.

3.5. Luganská úmluva

Na tomto místě je vhodné zmínit Luganskou úmluvu, která existuje paralelně vedle Bruselské úmluvy a aplikuje se pro státy ESVO. Jejím cílem bylo přijetí obdobné právní úpravy v nečlenských státech ES, které měly s ES úzké vztahy, avšak nemohly se stát stranou Bruselské úmluvy. Pod iniciativou Švédska a Švýcarska byla v roce 1988 přijata Úmluva o příslušnosti a uznání a výkonu rozhodnutí (zvaná také Lugano I), kterou v roce 2007 následovala Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských věcech (zvaná také Lugano II). Počet smluvních států nebyl nikdy uzavřen, byl možný i přístup zemí, které nejsou součástí ES či ESVO. Ratifikační proces České republiky přerušil vstup ČR do EU. V reakci na přijetí nařízení Brusel I byla i Luganská úmluva revidována, Lugano II tak vstoupilo v platnost v roce 2010. Jejími smluvními stranami jsou EU včetně Dánska, Švýcarsko, Norsko a Island.[34] Revize Luganské smlouvy reagovala na revizi Bruselské úmluvy a její transformace do nařízení Brusel I, obsahuje stejná pravidla o příslušnosti, uznávání i výkonu rozhodnutí, pouze s výjimkou drobných změn a upřesnění.[35]

[34] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU*. 2013. s. 199-201.

[35] DIALLO Alhousmi. The new Lugano convention. *server: larevue.squirepattonboggs.com*. 2008. Dostupný z www: http://larevue.squirepattonboggs.com/The-new-Lugano-convention_a1048.html (20.2.2016)

4. Předmět úpravy nařízení Brusel I bis

Nařízení Brusel I bis upravuje příslušnosti soudů členských států EU, otázku litispendence, realizaci předběžných opatření a uznání a výkon rozhodnutí, soudních smírů či veřejných listin vydaných soudy členských států. Jeho aplikace je možná společně s dalšími nařízeními, které se také týkají příslušnosti soudů (např. Nařízení ES/861/2007 o drobných nárocích, Nařízení ES/805/2004 o evropském exekučním titulu, Nařízení ES/1896/2006 o evropském platebním rozkazu).[36]

4.1. Druhy příslušnosti podle nařízení Brusel I bis

Zde je na místě uvést základní dělení pravomoci příslušnosti v nařízení Brusel I, abych mohla do systému příslušností zařadit příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv. V Nařízení Brusel I bis rozlišujeme tyto druhy příslušnosti:

- Základní příslušnost (čl. 4-6 Brusel I bis) se určuje podle bydliště žalovaného, nachází-li se na území členského státu (*actor sequitur forum rei*)
- Zvláštní příslušnost (čl. 7-8 Brusel I bis) umožňuje žalobci volbu příslušnosti soudu, pokud existuje zvlášť úzký vztah mezi sporem a vybraným sudištěm. Jedním z důvodů je jednodušší a efektivnější zajištění důkazů. Podmínkou je bydliště žalovaného na území EU a může zakládat pouze příslušnost soudů členského státu EU. V případě, že je podmínka naplněna, si může žalobce zvolit mezi základní příslušností a zvláštní příslušností. Zvláštní příslušnost tak základní příslušnost nevylučuje, dává žalobci alternativu. V úvahu tradičně bere blízkost právního řádu, jazyk soudu, procesní pravidla, náklady řízení atd. Za všechny jmenujme žaloby ze smluv, deliktní žaloby, adhezní řízení a žaloby ohledně trustů.
- Příslušnost pro zvláštní skupiny osob (čl. 10-23 Brusel I bis) má za cíl ochranu slabší smluvní strany. Rozlišujeme příslušnost ve věcech pojištění, ve věcech spotřebitelských smluv a pro individuální pracovní smlouvy.
- Výlučná příslušnost (čl. 24 Brusel I bis) se aplikuje pro řízení, jejichž předmětem jsou práva, která mají úzký vztah se státem, který by o právním vztahu měl rozhodovat (např. členský stát rozhoduje spory týkající se

[36] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU*. 2013. s. 206.

nemovitostí na svém území). Má přednost před ostatními druhy příslušnosti. Státy tradičně netolerují rozhodnutí jiného státu ve věci, které by spadalo do výlučné příslušnosti, to má za následek odepření uznání a výkonu takového cizího rozhodnutí.

- Dohodnutá příslušnost (čl. 24 Brusel I bis) je projevem smluvní svobody v oblasti soukromého práva. Jedná se o jednoznačné určení příslušného soudu. Prorogace je však vyloučena v případech, kdy se jedná o výlučnou příslušnost a omezení platí i pro případy vyplývající z příslušnosti pro zvláštní skupiny osob.[37]

4.2. Příslušnost pro zvláštní skupiny osob

Pojištěnci, spotřebitelé a zaměstnanci jsou chráněni touto příslušností pro zvláštní skupiny osob. Důvodem je jejich slabší postavení vzhledem k druhé smluvní straně – pojišťovně, profesionálnímu obchodníkovi a zaměstnavateli. Chráněné subjekty mají možnost výběru soudu státu, u kterého se rozhodnou podat žalobu. Toto právo jim umožňuje žalovat u státu svého bydliště, aby nedocházelo k tomu, že se slabší strana rozhodne nedovolávat se svých práv v důsledku příslušnosti zahraničního soudu.

Pojistná smlouva může rovněž spadat pod pojem spotřebitelská smlouva, jelikož pojištěnec je jistě v postavení spotřebitele, nicméně Nařízení uchovává zvláštní podkategorii příslušnosti pro pojistné smlouvy.

Pokud je ve sporu jedna ze stran v postavení pojištěnce, spotřebitele či zaměstnance, použijí se tato ustanovení o příslušnosti pro zvláštní skupiny osob. Mají přednost před příslušností obecnou (článek 4) a příslušností alternativní (články 7 – 8). Naproti tomu výlučná příslušnost (článek 24) má absolutní povahu a tedy přednost i před příslušností pro zvláštní skupiny osob.[38] [39]

Této ochrany vyplývající z příslušnosti pro zvláštní skupiny osob nemohou využít osoby, na které se tato ochrana nevztahuje, například ochrany spotřebitele

---

[37] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU*. 2013. s. 220.

[38] KYSELOVSKÁ, Tereza; ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech příslušnost: analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014. s. 249 Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity, řada teoretická, Edice Scientia; sv. č. 507.

[39] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015. s. 214.

nemohou logicky využít dva profesionálové jednající v rámci své podnikatelské činnosti.[40]

4.3. Působnost nařízení Brusel I bis

Před aplikací jakéhokoliv nařízení EU je třeba zjistit, zda daná otázka spadá do jeho působnosti. Rozlišujeme působnost časovou, věcnou a prostorově personální.

4.3.1. Časová působnost

Pro Českou republiku vstoupilo nařízení Brusel I v platnost vstupem České republiky do EU, tedy 1. května 2004. Nařízení vstoupilo v platnost 10. ledna 2015. Je nutné upozornit, že se toto vztahuje pouze na řízení, která byla zahájena po vstupu konkrétního nařízení v platnost.[41]

4.3.2. Věcná působnost

Jak stanoví článek 1 odstavec 1 Brusel I bis, vztahuje se tento na věci „občanské a obchodní". Jelikož může být tento pojem vykládán mnoha různými způsoby, ujal se jeho interpretace SDEU. Z důvodu možného rozdílného výkladu pojmů v různých členských státech je SDEU využíván tzv. „autonomní výklad", který vychází z „*cílů a systémů příslušného evropského předpisu, jakož i z obecných principů, které jsou dovozovány ze souhrnu právních systémů členských států EU*."[42] Pojmy, které jsou užívány v evropských předpisech, tak mají svůj vlastní význam, bez ohledu na jejich výklad ve vnitrostátním právu členských států. Článek 1 odstavec 2 Brusel I bis naopak obsahuje negativní výčet řízení, pro které se nařízení nepoužije.[43]

---

[40] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015. s. 219.
[41] PAUKNEROVÁ. *EMPS*. 2013. s. 91.
[42] Tamtéž, s. 64.
[43] Patří mezi ně věci osobního stavu, způsobilosti fyzické osoby k právům a právním úkonům, majetkové vztahy mezi manželi a dědění, včetně dědění ze závěti; konkursy, vyrovnání a podobná řízení; sociální zabezpečení; rozhodčí řízení. Dále se nevztahuje na vyživovací povinnost vyplývající z rodinných vztahů, rodičovství, manželství nebo příbuzenských vztahů; závěti a dědění, včetně vyživovacích povinností vzniklých v důsledku smrti.

4.3.3. Prostorově personální působnost

Jak už bylo zmíněno, nařízení Brusel I bis se použije na vztahy s mezinárodním prvkem, který může spočívat například v bydlišti některé ze stran na území jiného členského státu.[44]

[44] PAUKNEROVÁ. *EMPS*. 2013. s. 95.

5. Ochrana spotřebitele v nařízení Brusel I bis

Úprava v nařízení Brusel I bis téměř beze změn přejímá úpravu oddílu věnovaného příslušnosti ve věcech spotřebitelských smluv původního nařízení. Nově Nařízení Brusel I bis obsahuje změnu týkající se ujednání o příslušnosti, v článku 26 odst. 2 zakotvuje pravidlo, že soud v řízení, kde je spotřebitel (nebo jiná slabší strana – pojištěnec nebo zaměstnanec) žalovaným, před uznáním své příslušnosti musí ověřit, že je spotřebitel informován o právu namítat nepříslušnost soudu a o účincích, které by vyvolala jeho případná účast či neúčast před soudem. Osobně toto ustanovení vítám, protože se domnívám, že neinformovanost spotřebitele je častým kamenem úrazu v uplatňování jeho práv.

Na tomto místě považuji za nutné zmínit důležité aspekty, které mají vliv na ochranu spotřebitele.

5.1. Bydliště smluvních stran jako hraniční určovatel

5.1.1. Pojem hraniční určovatel

Hraniční určovatel představuje *„relevantní skutečnosti, na jejichž základě je určeno právo konkrétního státu jako právo rozhodné pro daný právní poměr s mezinárodním prvkem nebo na základě kterých mohou soudy určitého státu prohlásit svou mezinárodní příslušnost.“*[45] Účelem zavedení a použití hraničních určovatelů je stanovení práva, ke kterému má příslušný právní poměr nejbližší vztah. Zákonodárce tím vyjadřuje svou představu o tom, kterou právní úpravu považuje pro daný právní poměr za správnou a spravedlivou. V kolizních normách nalezneme hraniční určovatele různého typu, například státní příslušnost, bydliště, obvyklý pobyt, místo úkonu, poloha věci, místo uzavření smlouvy atd.[46]

Historicky byla nejvýznamnějším hraničním určovatelem státní příslušnost. Vzhledem k zakotvení svobody pohybu osob v EU a prostoru bez vnitřních hranic dochází k jednoduššímu a častějšímu usazování osob v zahraničí. Státní příslušnost tak už není nejdůležitějším kritériem pro určení osobního statutu fyzických osob, ve většině

[45] PFEIFFER, M.: *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013, s. 13.

[46] KUČERA. *Mezinárodní právo soukromé*, 2015. s. 116-118.

oblastí občanského a obchodního práva ji nahradilo kritérium bydliště, případně obvyklého pobytu.[47]

5.1.2. Bydliště ve smyslu nařízení Brusel I bis

Bruselská úmluva, stejně jako nařízení Brusel I i Brusel I bis pracují s pojmem „bydliště". Toto kritérium je v porovnání se státní příslušností výhodnější proto, že osoba může mít pouze jedno bydliště, ač je státním příslušníkem několika států. Navíc i apatridé, tedy osoby bez státního občanství, mají bydliště.

Autonomní definice bydliště fyzické osoby však Nařízení Brusel I neobsahuje.[48] Použije se článek 62 Brusel I bis, který stanoví, že se pro určení bydliště použije práva členského státu soudu, u kterého bylo zahájeno řízení. Tento postup považuji za neobvyklý. SDEU preferuje autonomní výklad pojmů a jsem si jistá, že i pojem „bydliště" by si tento výklad zasloužil, aby nedocházelo k jeho rozdílnému posuzování.

Bydliště právnické osoby určuje článek 63 Brusel I bis, rozumí se jím sídlo, ústředí či hlavní provozovna právnické osoby. Mezi těmito možnostmi neexistuje hierarchický vztah, jsou považovány za rovnocenné. V situaci, kdy má právnická osoba své sídlo, ústředí a hlavní provozovnu v různých členských státech EU, by tak bylo možné podat žalobu u kteréhokoliv ze soudů těchto států.[49]

V nejnovějších právních předpisech EU (například Brusel II bis), i v ZMPS převládá pojem „obvyklý pobyt".

5.1.3. Specifika aplikace

Aby se v případě dala aplikovat ustanovení na ochranu spotřebitele, je nutné, aby žalovaná strana měla bydliště v členském státě EU. Pokud tomu tak není, na řadu podle článku 6 odst. 1 Brusel I bis přicházejí vnitrostátní předpisy mezinárodního práva soukromého, podle kterých se určí příslušný soud pro projednání. V případě České republiky tedy ZMPS. Ustanovení článku 6 odst. 1 Brusel I bis však představuje i dvě výjimky pro případy příslušnosti pro zvláštní skupiny osob.

První výjimkou je článek 17 odst. 2 Brusel I bis, které stanoví, že stačí, aby měl

---

[47] PFEIFFER, M.: *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013, s. 50.
[48] Tamtéž, s. 39.
[49] Tamtéž, s. 40.

smluvní partner spotřebitele v členském státě EU pobočku, zastoupení nebo jinou provozovnu; i v těchto případech je s ním nakládáno, jako by měl bydliště v některém z členských států. Toto ustanovení tak rozšiřuje ochranu i na případy, kdy by se chtěl obchodník vyhnout použití ochranných ustanovení slabší strany tím, že by přesunul své sídlo mimo EU. Podmínkou je existence pobočky, zastoupení či jiné provozovny v době podání žaloby.[50]

Druhou výjimku obsahuje článek 18 odst. 1 Brusel I bis, který stanoví: „*Spotřebitel může podat žalobu proti smluvnímu partnerovi buď u soudů členského státu, v němž má tento smluvní partner bydliště, nebo, bez ohledu na bydliště druhé strany, u soudu místa, kde má bydliště spotřebitel.*“ Tento článek tak představuje vrchol ochrany spotřebitele, ustanovení je platné *erga omnes*. Obdobnou úpravu obsahují i ustanovení týkající se pracovních smluv, avšak pro pojistné smlouvy nebylo toto pravidlo přijato.[51] Toto ustanovení obsahuje výjimku z obecného pravidla v článku 6 odst. 1 Brusel I bis, podle kterého se v případě, kdy žalovaný nemá bydliště v členském státě EU, postupuje podle vnitrostátních pravidel.[52]

5.1.4. Změna bydliště

V případě, že po uzavření smlouvy podnikatel přestěhuje své podnikání do jiného členského státu, bude rozhodné jeho nové bydliště. To samé platí i pro spotřebitelovu změnu bydliště. Naproti tomu změna příslušného soudu v důsledku změny bydliště některé ze stran v průběhu řízení není vzhledem k zásadě *perpetuatio fori* možná.[53]

Při určování, zda má strana řízení domicil na území členského státu, postupují vnitrostátní soudy podle svého práva.[54] I přesto mohou nastat problémy, kdy nelze určit aktuální domicil strany řízení, k čemuž se Soudní dvůr vyjádřil v následujícím rozsudku.

---

[50] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015. s. 215.
[51] Tamtéž, s. 216.
[52] CABAN, Jozef. Ochrana slabšej strany v nariadení č. 1215/2012 o právomoci a uznávaní a výkone rozhsudkov v občianskych a obchodných veciach. In KYSELOVSKÁ, Tereza (ed.). *Cofola international 2014: sborník příspěvků z konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. s. 349. Dostupné také z: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2014/COFOLA_2014_sbornik.pdf .
[53] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015. s. 231-232.
[54] Článek 62 Brusel I bis.

5.1.5. Vybraná judikatura

C-327/10 *Hypoteční banka a.s. v. Udo Mike Lindner* ze dne 17. listopadu 2011

Pan Lindner, německý státní občan, uzavřel v roce 2005 s Hypoteční bankou a.s., se sídlem v Praze (dále jen „Hypoteční banka“), smlouvu o hypotečním úvěru. V té byla odkazem na zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, určena příslušnost u obecného soudu banky pro případné spory z uzavřené smlouvy. V době uzavření smlouvy měl pan Lindner bydliště v Mariánských Lázních. V roce 2008 se Hypoteční banka obrátila na Okresní soud v Chebu, tedy na obecný soud žalovaného, s návrhem na vydání platebního rozkazu. Okresní soud v Chebu Hypoteční bance vyhověl a vydal platební rozkaz, který se však nedařil žalovanému panu Lindnerovi doručit, a proto jej bylo třeba podle OSŘ zrušit. Bydliště žalovaného se nepodařilo dostupnými prostředky zjistit, a tak mu byl jako osobě neznámého pobytu ustanoven opatrovník. Ten následně vznesl námitky proti nároku Hypoteční banky. Okresní soud v Chebu se proto rozhodl předložit Soudnímu dvoru čtyři předběžné otázky.

První otázkou se předkládající soud ptal, zda cizí státní příslušnost účastníka soudní řízení představuje mezinárodní prvek a jsou tak splněny podmínky použitelnosti pravidel stanovené nařízením Brusel I. Druhá otázka mířila na situaci, zda totéž nařízení brání vedení řízení podle národního práva proti osobě, která je spotřebitelem, ale jejíž pobyt není znám. Třetí otázka se týkala role opatrovníka žalovaného, a zda lze jeho vyjádření považovat za podrobení se soudní příslušnosti předkládajícího soudu i za situace, kdy se jedná o spotřebitelskou smlouvu. Čtvrtou otázkou si chtěl předkládající soud ověřit, zda lze ujednání o místní příslušnosti konkrétního soudu považovat za zakládající mezinárodní příslušnost soudu i v případě, kdy je toto ujednání v rozporu s ustanoveními **s**měrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách.[55]

Na první otázku odpověděl Soudní dvůr kladně a argumentoval principem právní jistoty.[56] V odpovědi na druhou otázku Soudní dvůr upozornil, že cílem nařízení není sjednocení národních procesněprávních úprav, ale úprava soudní příslušnosti mezi těmito státy a usnadnění následného výkonu rozhodnutí. Dále připomněl, že v

[55] C-327/10 *Hypoteční banka a.s. v. Udo Mike Lindner*, bod 27.
[56] C-327/10 *Hypoteční banka a.s. v. Udo Mike Lindner*, body 28-35.

původním řízení šlo o žalobu smluvního partnera proti spotřebiteli, kde je dána příslušnost článkem 16 odst. 2 Brusel I a smluvní partner má možnost žalovat spotřebitele pouze u soudu členského státu, ve kterém má spotřebitel bydliště. Soud v původním řízení měl postupovat podle článku 59 odst. 2 Brusel I. Pokud však není schopen určit bydliště spotřebitele, je třeba ověřit, zda se pravidlo příslušnosti dané článkem 16 odst. 2 Brusel I týká rovněž posledního známého bydliště spotřebitele. Je přitom třeba posoudit dvě věci – žalobce musí mít zachovánu možnost žalovat druhou smluvní stranu, která, i když porušila smluvní povinnost informovat smluvního partnera o změně svého bydliště, musí mít zachováno právo na obhajobu. Soud shrnul svou odpověď tak, že v situaci jako v původním řízení, tedy pokud spotřebitel opustí své bydliště a neinformuje svého smluvního partnera o změně své adresy, a soudy členského státu posledního známého bydliště spotřebitele nejsou schopny určit aktuální bydliště žalovaného, jsou tyto soudy příslušné k rozhodnutí o podané žalobě. Soud se musí ujistit, že proběhla veškerá pátrání ke zjištění pobytu žalovaného.[57] Následně Soudní dvůr neshledal za nezbytné odpovídat na zbylé dvě otázky.

Soudní dvůr se v tomto případě „zastal“ smluvního partnera spotřebitele. I spotřebitel má ve spotřebitelských smlouvách určité povinnosti a nahlášení změny adresy je jednou z nich. Pokud by Soudní dvůr nepřiznal příslušnost předkládajícímu soudu, neměla by Hypoteční banka pana Lindnera kde žalovat a došlo by tak k odepření spravedlnosti a tím k porušení jednoho z principů fungování právního státu.

5.2. Aktivní a pasivní legitimace spotřebitele

Jedním z prostředků zlepšení ochrany spotřebitele je jeho možnost volby soudu. Podle dikce článku 18 Brusel I bis má spotřebitel při podání žaloby na svého smluvního partnera možnost volby, u kterého soudu tuto žalobu podá. Může se rozhodnout žalovat u soudu členského státu, kde má jeho smluvní partner bydliště, nebo u soudu místa, kde má bydliště sám spotřebitel. Spotřebitel tak má zjednodušený přístup k soudu a může se vyhnout problémům, které by mu vznikly, kdyby musel žalovat smluvního partnera u jeho soudu. Má zároveň výhodu „domácího prostředí“, ovládá jazyk řízení, je seznámen s pravidly řízení a nevznikají mu nadbytečné náklady. Má se za to, že jeho smluvnímu partnerovi, podnikateli, taková možnost nezpůsobí tolik problémů.

[57] C-327/10 *Hypoteční banka a.s. v Udo Mike Lindner,* body 36-55.

Naopak podnikatel, smluvní partner spotřebitele, volbu mezi dvěma soudy nemá. Musí obligatorně žalovat u soudu členského státu, kde má spotřebitel bydliště. Následuje tedy slabší smluvní stranu k jejímu soudu.

Za dikce Bruselské úmluvy a předchozího nařízení Brusel I měla spotřebitelova volba mezi soudy význam i pro následné uznání rozsudku a jeho výkon.[58] Strany se mohou odchýlit od těchto pravidel pouze dohodou podle článku 19 Brusel I bis.

5.3. Podřízení se příslušnosti a námitky o nepříslušnosti

Článek 26 Brusel I bis obsahuje pravidla pro podřízení se příslušnosti jiného soudu. Obecně platí, že článek 26 odst. 1 je použit na situaci, kdy je žaloba podána u nepříslušného soudu, avšak žalovaný se tím, že se řízení účastní, „podřídí" této příslušnosti. Soudní dvůr to opakovaně nazval „konkludentním souhlasem s přijetím soudu."[59] To neplatí, pokud se žalovaný účastní za účelem namítání nepříslušnosti soudu, případně má-li jiný soud výlučnou příslušnost.

Pro slabší smluvní stranu je určen článek 26 odst. 2, který stanoví povinnost soudu před uznáním své příslušnosti podle předchozího odstavce, ověřit, že byl žalovaný informován o svém právu namítat nepříslušnost soudu a o účincích jeho účasti či neúčasti. Spotřebitele je vhodné informovat již při prvním úkonu ze strany soudu – poučení může být součástí či přílohou zasílané žaloby.[60]

5.3.1. Vybraná judikatura

C-111/09 *Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group v. Michal Bilas* ze dne 20. května 2010

Případ se týkal příslušnosti ve věci pojištění, ale lze jej použít i na ostatní druhy příslušnosti pro zvláštní skupiny osob. Pan Bilas s bydlištěm na Slovensku byl žalován

---

[58] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015s. 230.

[59] PERRIN Laure, CHIBANE Manel. Réaffirmation du principe de la prorogation tacite de compétence par la CJUE. 2016. *Server: larevue.squirepattonboggs.com.* Dostupný z: http://larevue.squirepattonboggs.com/Reaffirmation-du-principe-de-la-prorogation-tacite-de-competence-par-la-CJUE_a2899.html (8.6.2016)

[60] CABAN, Jozef. Ochrana slabšej strany v nariadení č. 1215/2012 o právomoci a uznávaní a výkone rozhsudkov v občianskych a obchodných veciach. In KYSELOVSKÁ, Tereza (ed.). *Cofola international 2014: sborník příspěvků z konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. s. 358. Dostupné také z: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2014/COFOLA_2014_sbornik.pdf .

pro úhradu dlužného pojistného u okresního soudu v Chebu. Pan Bilas se bránil meritorně, ale neuplatnil námitku nepříslušnosti soudu. Okresní soud si nebyl jist, zda je mu umožněno přezkoumat svou mezinárodní příslušnost v případě, že žalovaný v řízení neuplatnil námitku nepříslušnosti, a dále, jestli žalovaný svou účastí v řízení může založit mezinárodní příslušnost soudu i v případě, že tento soud není příslušný podle pravidel obligatorní příslušnosti pro zvláštní skupiny osob.[61]

Soudní dvůr přeformuloval otázky předkládajícího soudu ve smyslu, zda účast žalovaného, který nepodal námitky nepříslušnosti soudu, představuje konkludentní ujednání o příslušnost a shledal, že se v tomto případě jednalo o takové konkludentní ujednání a předkládající soud se musí prohlásit za příslušný.[62]

Toto rozhodnutí je dle mého názoru překvapující, jelikož Soudní dvůr se většinou „zastane" slabší strany. Nepoučený pojistník či spotřebitel si nemusí být vědom nepříslušnosti soudu a brání se proto, že si myslí, že mu nic jiného nezbývá. Proto vítám novou speciální úpravu v Nařízení Brusel I bis, které míří právě na takové situace, jako byla ta v případu, kdy soud musí před uznáním své příslušnosti ověřit, zda je slabší strana informována o svém právu namítat nepříslušnost soudu.[63]

5.4. Role organizací na ochranu spotřebitele

V českém právním prostředí můžeme nalézt několik organizací, které se zabývají ochranou spotřebitele. Za všechny jmenuji například dTest o.p.s., Sdružení českých spotřebitelů, Sdružení ochrany spotřebitelů – asociace.[64] V demokratickém právním státě by měla být činnost těchto organizací samozřejmostí. Slouží hlavně ke zvýšování informovanosti spotřebitelů.

Je nutné zdůraznit, že ustanovení ochrany spotřebitele v nařízení Brusel I se použijí pouze na žaloby přímo mezi spotřebitelem a jeho smluvním partnerem, žaloby podané organizacemi pro ochranu spotřebitelů jsou sice možné, ale nevztahují se na ně příznivější pravidla pro výběr soudu.

Soudní dvůr v rozsudku C-167/00 *Verein für Konsumenteninformation v. Karl Heinz Henkel* ze dne 1. října 2002 rozhodl o preventivních žalobách organizací pro

---

[61] C-111/09 *Česká podnikatelská* pojišťovna, body 13-18.
[62] C-111/09 *Česká podnikatelská pojišťovna*, body 20 a 33.
[63] Článek 26 Brusel I bis.
[64] Dostupné z http://www.mpo.cz/dokument5724.html (3.6.2016).

ochranu spotřebitele, jejichž cílem je zákaz použití zneužívajících klauzulí ze strany smluvního partnera spotřebitele, tak, že je označil za žaloby deliktní či quasi deliktní ve smyslu článku 5 bod 3 Bruselské úmluvy (článek 7 bod 2 Brusel I bis).[65]

[65] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015. s. 218-219.

6. Výklad pojmů spotřebitel a jeho smluvní partner

6.1. Spotřebitel

V následující kapitole se budu věnovat výkladu pojmu spotřebitel podle Soudního dvora. Pojem prošel značným vývojem a tyto rozsudky jsou základem pro další interpretaci.

Považuji za důležité zmínit, že ochrana se vztahuje jak na tzv. „aktivního spotřebitele“, tak i na tzv. „pasivního spotřebitele“. Aktivní spotřebitel je ten, který sám hledá možnosti k uzavření smlouvy s mezinárodním prvkem, naproti tomu pod pojmem pasivní spotřebitel rozumíme osobu, která přímo uzavření takové smlouvy nevyhledává, případně si neuvědomuje přítomnost mezinárodního prvku, což ji dělá ještě zranitelnější.[66]

6.2. Vybraná judikatura k pojmu spotřebitel

6.2.1. C-150/77 *Bertrand v. Paul Ott KG* ze dne 21. června 1978

Tento rozsudek je jedním z prvních případů, kdy se ESD zabýval výkladem pojmu „spotřebitel“. Německá společnost Paul Ott KG (dále jen „Paul Ott“), se sídlem ve Stuttgartu, žalovala francouzskou společnost Bertrand. V roce 1972 společnost Paul Ott prodala společnosti Bertrand stroj za 74.205,- německých marek, dalších 2.224,- německých marek mělo pokrýt náklady na dopravu a montáž. Platba byla rozdělena do dvou směnek, první nebyla uhrazena z části, druhá vůbec. V roce 1974 podala společnost Paul Ott žalobu u soudu ve Stuttgartu, který vydal kontumační rozsudek na zaplacení dlužných peněžních částek a úroků. Rozsudek nebyl napaden opravným prostředkem a nabyl tak právní moci. V roce 1975 byl uznán vykonatelným ve Francii.

Společnost Bertrand se dovolala k francouzskému Cour de Cassation s tím, že vzhledem k tomu, že platba měla být provedena na 2 části, jednalo se o prodej na splátky podle článku 13 Bruselské úmluvy, tudíž byl k projednání žaloby příslušný soud sídla žalovaného a byla tak porušena pravidla o příslušnosti. Předkládající soud položil předběžnou otázku, zda se na tento případ použije článek 13 Bruselské úmluvy, jestli stačí dvě splátky k tomu, aby byla kupní smlouva posouzena jako „smlouva o koupi movitých věcí na splátky“.

[66] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU*. 2013. s. 277-278.

Zde je nutné upozornit na odlišné znění Bruselské úmluvy, která v té době neobsahovala výslovnou ochranu spotřebitele, článek 13 se vztahoval na příslušnost ve věcech koupě na splátky: [67]

Článek 13:

„Ve věcech koupě movitých věcí na splátky či půjčky na splátky přímo spojené s financováním koupě takových věcí, je příslušnost určena podle tohoto oddílu, aniž by byla dotčena ustanovení článku 4 a 5 bod 5.“

Článek 14:

„Prodávající a zapůjčitel, mající domicil na území členského státu, mohou být žalováni u soudu státu, ve kterém mají bydliště nebo u soudu státu, kde má bydliště kupující nebo vydlužitel. Žaloba prodávajícího proti kupujícímu nebo zapůjčitele vůči vydlužiteli může být podána pouze u soudu státu, ve kterém má žalovaný svoje bydliště. Tato ustanovení nebrání právu podat protižalobu před soudem podle tohoto článku, u kterého byla podána původní žaloba.“

Z ustanovení článků 13 a 14 vyplývá, že se v té době nejednalo o ustanovení výslovně přijatá za účelem ochrany spotřebitele tak, jak bylo přejato do novelizované verze Bruselské úmluvy a nařízení. Z odůvodnění rozhodnutí soudu ale vyplývá, že tato speciální ustanovení byla přijata právě na ochranu slabší strany. ESD upozornil na nutnost použití autonomního výkladu za účelem jednotného materiálního obsahu tohoto pojmu v komunitárním právu.[68] Ustanovení článku 13 Bruselské úmluvy bylo třeba vykládat s ohledem na ekonomicky slabší postavení kupujícího oproti prodávajícímu. ESD došel k názoru, že se články 13 a 14 v popsaném případě nepoužijí, jelikož kupující není ve slabším postavení ve vztahu k prodávajícímu a navíc hodlá používat stroj pro podnikatelské účely, nikoliv k finálnímu užití tak, aby se na něj vztahovala

---

[67] Překlad autorky. Originál*: Article 13: En matière de vente à tempérament d'objets mobiliers corporels ou de prêt à tempérament directement lié au financement d'une vente de tels objets, la compétence est déterminée par la présente section sans préjudice des dispositions de l'article 4 et de l'article 5 nº 5.“ Article 14: Le vendeur et le prêteur domiciliés sur le territoire d'un État contractant peuvent être attraits, soit devant les tribunaux de cet État, soit devant les tribunaux de l'État contractant sur le territoire duquel est domicilié l'acheteur ou l'emprunteur.*
L'action du vendeur contre l'acheteur et celle du prêteur contre l'emprunteur ne peuvent être portées que devant les tribunaux de l'État sur le territoire duquel le défendeur a son domicile. Ces dispositions ne portent pas atteinte au droit d'introduire une demande reconventionnelle devant le tribunal saisi d'une demande originaire conformément à la présente section. Dostupné na :http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/FR/TXT/HTML/uri=CELEX:41968A0927%2801%29&from=FR, (23.2.2016).

[68] C-150/77 *Bertrand,* bod 16.

ochrana zajištěná oddílem 4 Bruselské úmluvy.[69]

Od roku 1968 prošla Bruselská úmluva několika proměnami, které měly za následek rozšíření ochrany spotřebitele a její snazší výklad. Tento případ se stal základem pro další interpretace pojmu spotřebitel.

6.2.2. C-89/91 *Shearson Lehman Hutton v. TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH* ze dne 19. ledna 1993

Žalobcem byla německá společnost TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH (dále jen „TVB“), se sídlem v Mnichově, která žádala vrácení proinvestované finanční sumy z důvodu porušení smlouvy a předsmluvních závazků ze strany žalované. Původní investor, německý občan, převedl své právo na TVB. Žalovaným ve sporu byla společnost Shearson Lehman Hutton Inc., se sídlem ve Spojených státech amerických. Vnitrostátní soud přerušil řízení a položil ESD předběžnou otázku ohledně výkladu čl. 13 první a druhé aliney Bruselské úmluvy. ESD ve svém rozhodnutí připomněl, že je třeba v těchto případech vždy ověřit, zda otázka spadá do působnosti použitelného právního předpisu.[70] Z řízení bylo jasné, že žalobu podala německá společnost na americkou společnost před německým soudem. ESD řešil, zda se může žalobce, právnická osoba, využít výhodnějšího postavení spotřebitele.

Soud vyzdvihl princip autonomního výkladu, který zajišťuje jednotné použití Bruselské úmluvy ve všech členských státech, ikdyž tyto mají ve svých národních právních řádech různé definice pojmu „spotřebitel“. Pravidla pro příslušnost ve věcech spotřebitelů, existující vedle obecné příslušnosti dané Bruselskou úmluvou, jsou pravidly speciálními, které se aplikují za účelem ochrany spotřebitele, který představuje ve sporu ekonomicky slabší a právně nezkušenější stranu.[71] SDEU poznamenal, že není na místě rozšiřovat oblast osob, které jsou speciální příslušností chráněny, a vyjádřil souhlas se stanoviskem generálního advokáta, že spotřebitel je chráněn pouze je-li on osobně žalobcem nebo žalovaným v řízení.[72] Společnost TVB tedy nemohla využít pravidel speciální příslušnosti pro spotřebitele, k otázce výkladu článku 13 se SDEU ani

[69] C-150/77 *Bertrand*, bod 21.
[70] C-89/91 *Shearson Lehman Hutton*, bod 10.
[71] C-89/91 *Shearson Lehman Hutton*, bod 18.
[72] C-89/91 *Shearson Lehman Hutton*, bod 23.

nedostal.

6.2.3. C-269/95 *Benincasa v. Dentalkit srl* ze dne 3. července 1997

Dentalkit srl (dále jen „Dentalkit“), společnost se sídlem ve Florencii, žalovala pana Francesca Benincasu, italského občana, na platnost franšízové smlouvy. V roce 1987 vytvořila společnost Dentalkit síť franšízových prodejen specializovaných na produkty ústní hygieny, pan Benincasa uzavřel v roce 1992 s Dentalkitem smlouvu, jejímž předmětem bylo vytvořit a provozovat prodejnu v Mnichově. Obsahem smlouvy byly povinnosti Dentalkitu dodávat zboží pod svou značkou, zajištění nezbytného vzdělání, reklamní služby a závazek neotevřít jinou prodejnu v téže oblasti, jelikož k ní měl pan Benincasa výlučné právo. Pan Benincasa měl zase povinnosti odebírat zboží pouze od Dentalkitu, zdržet se poskytování informací potenciálním soutěžitelům, zaplatit Dentalkitu sumu 8 milionů LIT jako odměnu za technickou a obchodní podporu spojenou s otevřením prodejny a nakonec povinnost platit Dentalkitu 3% ročního obratu prodejny.

Smluvní strany do smlouvy vložily speciální ustanovení, podle kterého byl k projednání případného sporu vzniklého ze smlouvy příslušný soud ve Florencii. Pan Benincasa otevřel prodejnu, zaplatil dohodnutou sumu a učinil několik nákupů, které ale nezaplatil. Mezitím se rozhodl svou činnost ukončit a obrátil se na Landgericht v Mnichově s žalobou na neplatnost franšízové smlouvy podle německého práva. Podání žaloby u Mnichovského soudu zdůvodňoval tím, že vzhledem k tomu, že žaluje na neplatnost smlouvy, není možné využít prorogační dohody, jelikož je součástí podle něho neplatné smlouvy. Dále podotkl, že jelikož zatím nezačal provozovat podnikatelskou činnost, měl by být dále považován za spotřebitele podle článků 13 a 14 Bruselské úmluvy.

Landgericht odmítl svou příslušnost s tím, že prorogační dohoda ve franšízové smlouvě je platná a navíc se nejedná o smlouvu uzavřenou se spotřebitelem.[73] Odvolací soud Oberlandesgericht v Mnichově přerušil řízení a položil předběžnou otázku, zda je možné za spotřebitele považovat osobu, která uzavřela smlouvu za účelem budoucí

[73] C-269/95 *Benincasa*, body 9-10.

podnikatelské činnosti. [74]

ESD neopomněl zdůraznit použití autonomního výkladu a odkázal přitom na svou předešlou judikaturu (Bertrand a Shearson Lehman Hutton) s tím, že jako spotřebitel je chráněn pouze finální spotřebitel a předmětné plnění nesouvisí s výkonem podnikatelských nebo profesních činností. Výklad je tedy restriktivní. Je třeba se zaměřit na postavení osoby ve smlouvě z objektivního hlediska. Jedna a ta samá osoba může být v různých smlouvách jednou v postavení spotřebitele, podruhé v postavení podnikatele. Proto je ochrana spotřebitele zúžena pouze na případy, ve kterých dotyčná osoba uzavírá smlouvu za účelem uspokojení vlastních potřeb. Nevztahuje se tedy na smlouvy, které mají podnikatelský účel, ať už se již osoba věnuje podnikání či tak činí za účelem budoucího podnikání.[75]

Druhou otázkou si chtěl předkládající soud ujasnit, zda je prorogační dohoda v případu platná, pokud žaloba míří na neplatnost smlouvy, jejíž součástí je prorogační dohoda, nebo zda je na ní pohlíženo jako na autonomní ujednání, které je nezávislé na prohlášení neplatnosti zbytku smlouvy. ESD uvedl, že prorogační dohoda je řízena jednotnými pravidly mezinárodní příslušnosti, zatímco ostatní smluvní ujednání se řídí „lex causae“, který je určen mezinárodním právem soukromým státu, kde je řízení vedeno.[76]

S rozhodnutím ESD nezbývá než souhlasit. Pan Benincasa se rozhodně nenacházel v postavení spotřebitele, když uzavíral smlouvu za účelem své budoucí podnikatelské činnosti.

6.2.4. C-419/11 *Česká spořitelna v. Gerald Feichter* ze dne 14. března 2013

Společnost Feichter – CZ s.r.o. (dále jen „Společnost“) mající sídlo v Brně vystavila v Brně blankosměnku na řad České spořitelně. Směnku, která byla vystavena za účelem zajištění závazků Společnosti vyplývajících ze smlouvy o kontokorentním úvěru uzavřené téhož dne s Českou spořitelnou, podepsal za Společnost její jednatel, pan Gerald Feichter. Pan Feichter, jenž má bydliště v Rakousku, podepsal směnku

[74] C-269/95 *Benincasa*, bod 10.
[75] C-269/95 *Benincasa*, body 16-18.
[76] C-269/95 *Benincasa*, bod 25.

rovněž jako fyzická osoba na líci s doložkou „per aval“. Směnka obsahovala bezpodmínečný slib Společnosti zaplatit na řad České spořitelny částku 5.000.000,- Kč. Jako platební místo byla uvedena Praha. Směnka byla v den splatnosti předložena k zaplacení, ale nebyla zaplacena. Česká spořitelna proto přistoupila k vymáhání částky soudní cestou, u Městského soudu v Praze zahájila řízení o vydání směnečného platebního rozkazu. Pan Feichter tvrdil, že vzhledem k tomu, že je jeho bydliště v Rakousku, Městský soud v Praze není k projednání záležitosti příslušný. Předkládající soud si klade otázku, zda je možné v této věci pana Feichtera považovat za spotřeitele ve smyslu článku 15 odst. 1 nařízení Brusel I.

Pan Feichter argumentoval tím, že směnku podepsal jako fyzická osoba, tudíž musí být považován za spotřebitele. SDEU připomněl, že pojem „spotřebitel“ musí být vykládán restriktivně. Dále uvedl tři podmínky, které je třeba kumulativně splnit, aby mohl být aplikován článek 15 odst. 1 Brusel I: 1) některá ze stran je v postavení spotřebitele, který jedná způsobem, že lze mít za to, že tato činnost nespadá do jeho profesionální nebo podnikatelské činnosti, 2) smlouva mezi spotřebitelem a profesionálem byla skutečně uzavřena, 3) taková smlouva spadá do určité kategorie v článku 15.[77] Soudní dvůr vycházel ze svých předešlých rozsudků, kterým jsem se věnovala výše, a proto konstatoval, že v tomto případě podmínka existence spotřebitele nebyla naplněna, jelikož se pan Feichter jako směnečný rukojmí zaručil za závazek společnosti, jejímž je jednatelem a v níž má většinový podíl.[78] Názor soudu se shodoval se stanoviskem generální advokátky, která uvedla, že na danou situaci nelze nahlížet tak, že směnečné rukojemství bylo poskytnuto mimo jakoukoliv profesionální nebo podnikatelskou činnost, pokud je zřejmé, že tato fyzická osoba má úzké vazby profesionální či podnikatelské povahy ke společnosti, kam spadá případ jednatele či vlastníka většinového podílu.[79]

Rozhodujícím faktorem pro to, zda lze smluvní stranu označit za spotřebitele, je tedy účel, pro který uzavírá smlouvu. Jak vyplynulo z předchozích případů, často může nastat případ, kdy na první pohled není zřejmé, zda se o spotřebitele jedná nebo ne. Mohou nastat i případy, kdy je ta samá osoba označena v jednom případě za spotřebitele

[77] C-419/11 *Česká spořitelna,* bod 30.
[78] C-419/11 *Česká spořitelna,* body 35 a 36.
[79] C-419/11 *Česká spořitelna,* bod 37.

a ve druhém jako profesionál.[80] Proto musí vnitrostátní soudy pečlivě přezkoumávat postavení smluvních stran. ESD několikrát zdůraznil, že se ochrana vztahuje pouze na konečného spotřebitele. S tímto restriktivním výkladem nelze nesouhlasit, jelikož by bylo proti úmyslu evropského zákonodárce rozšiřovat působnost této ochrany i na subjekty, které na ní nemají nárok.

S ohledem na výše zmíněné rozsudky lze shrnout, že spotřebitelem je pouze fyzická osoba přímo se účastníci kontraktačního procesu, která představuje slabší smluvní stranu při uzavírání smlouvy, je konečným uživatelem věci a nejedná v rámci své podnikatelské nebo profesionální činnosti.

6.3. Smluvní partner

Soudní dvůr při posuzování předběžných otázek narazil i na případ, kdy bylo nutno definovat smluvního partnera spotřebitele v daném sporu.

6.4. Vybraná judikatura k pojmu smluvní partner

6.4.1. C-478/12 *Armin Maletic a Marianne Maletic v. lastminute.com GmbH a TUI Österreich GmbH* ze dne 14.listopadu 2013

Manželé Maleticovi, s bydlištěm v Rakousku, žalovali u rakouského soudu společnosti lastminute.com GmbH (dále jen „Lastminute“) a TUI Österreich GmbH (dále jen „TUI“) na zaplacení částky 1.201,38 EUR včetně úroků a příslušenství, které zaplatili za rezervaci zájezdu. Ten byl organizován společností TUI se sídlem v Rakousku ve Vídni, rezervaci provedli žalobci prostřednictvím německé internetové stránky Lastminute, která vystupovala jako zprostředkovatel zájezdů. Zájezd byl uskutečněn, ale manželé Maleticovi byli ubytováni v jiném hotelu a museli tak doplatit částku, o které se vede žaloba.

Soud prvního stupně, na který se manželé obrátili, odmítl žalobu v rozsahu, v němž se týkala společnosti TUI, jelikož se v této části jedná o čistě vnitrostátní spor a příslušným by byl soud žalovaného ve Vídni. Žalobci ve svém odvolání argumentovali tím, že jejich rezervace byla od počátku spojena jak s poskytovatelem zájezdu, tak se zprostředkovatelem. Předkládající soud žádal o výklad pojmu „smluvní partner“ podle

[80] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015, s. 217.

článku 16 odst. 1 Brusel I v situaci, kdy spotřebiteli plynou z jediné rezervace nároky proti oběma smluvním partnerům.[81]

Soudní dvůr upozornil na svou předchozí judikaturu ohledně přítomnosti mezinárodního prvku ve sporu ve věci C-281/02 *Owusu*, mezinárodní prvek nemusí nezbytně vyplývat ze zapojení několika smluvních států nebo bydliště stran sporu. Mezinárodní prvek je v dotčeném řízení dán v souvislosti s Lastminute i TUI jako jejím hospodářským partnerem. Dalším argumentem je postavení manželů Maleticových jako spotřebitelů, bylo by nesmyslné po nich žádat vést dvě různá řízení (jedno čistě „vnitrostátní" tak jako navrhuje TUI a další proti Lastminute na základě příslušnosti dané nařízením Brusel I). V případě vedení dvou řízení by navíc existoval risk vydání dvou rozhodnutí, která si budou odporovat.[82] Z těchto důvodů odpověděl SDEU tak, že „*pojem „smluvní partner" podle čl. 16 odst. 1 musí být vykládán v tom smyslu, že za takových okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, zahrnuje i smluvního partnera hospodářského subjektu, s nímž spotřebitel uzavřel tuto smlouvu, kterýžto partner má sídlo na území členského státu, v němž se nachází bydliště tohoto spotřebitele.*"[83]

S odůvodněním SDEU souhlasím. Považuji za významné, že je za smluvního partnera považován i smluvní partner hospodářského subjektu, s nímž je uzavírána smlouva. Je to další krok k poskytnutí komplexnější ochrany spotřebiteli. Podnikatelé a zprostředkovatelé jejich činnosti se nebudou moci snadno vyhnout řešení sporů. Soudní dvůr nechce nadbytečně ztěžovat spotřebiteli jeho pozici.

[81] C-478/12 *Maletic* , body 15, 17 a 20.
[82] C-478/12 *Maletic*, body 26 a 30.
[83] C-478/12 *Maletic*, bod 32.

7. Spotřebitelská smlouva a nároky z ní

7.1. Definice spotřebitelské smlouvy

Jelikož neexistuje žádná univerzálně přijímaná definice spotřebitelské smlouvy, další otázkou, kterou se soudní dvůr několikrát zabýval, bylo, zda je možné určitou smlouvu označit za smlouvu spotřebitelskou. Spotřebitelská smlouva není žádný smluvní typ podobný smlouvě kupní, vyznačuje se jen specifickým postavením jedné ze smluvních stran. Pokud lze smlouvu označit za spotřebitelskou, spotřebitel má možnost výběru soudu, u kterého bude profesionála žalovat. Ne každou situaci, která se na první pohled jeví jako spotřebitelská smlouva, ale lze za tuto označit a je třeba zkoumat objektivní okolnosti případu, jako postavení stran smlouvy a vlastní předmět smlouvy.[84] Typickou spotřebitelskou smlouvou je koupě spotřebního zboží nebo zboží pro osobní, rodinnou nebo domácí spotřebu.

7.2. Vývoj pojmu

Tak jako prošel vývojem text Bruselské úmluvy až do dnešního nařízení Brusel I bis, i otázka, co lze považovat za spotřebitelskou smlouvu prošla vývojem. V Bruselské úmluvě bylo nutné, aby byla smlouva opravdu uzavřena a vznikla tak vzájemná práva a povinnosti smluvních stran. Nařízení Brusel I, jak je zřejmé z následujících rozsudků, už poskytovalo ochranu i spotřebiteli ve smlouvě, jejíž plnění nebylo vzájemné.[85]

7.3. Druhy spotřebitelských smluv podle nařízení Brusel I bis

Článek 17 Brusel I bis uvádí, na které smlouvy se vztahují příznivější pravidla příslušnosti. Jedná se o smlouvy o koupi movitých věcí na splátky, o půjčku návratnou ve splátkách nebo obdobný úvěrový obchod uzavřený za účelem financování koupě movitých věcí a dále o všechny ostatní případy, kdy byla smlouva uzavřena mezi spotřebitelem a podnikatelem, který zaměřuje svojí činnost na území členského státu, ve kterém má spotřebitel bydliště. Jedná se o zbytkovou kategorii, která chrání spotřebitele ve všech případech, kdy uzavírá smlouvu s takto zaměřeným podnikatelem.

---

[84] HILL. *Cross-border consumer contracts*, 2008. s. 2.
[85] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015. s. 219.

7.4. Vybraná judikatura

7.4.1. C-464/01 *Johann Gruber v. BayWa AG* ze dne 20.ledna 2005

Pan Johann Gruber, zemědělec, byl vlastníkem hospodářství v Horním Rakousku. Se svojí rodinou obýval asi 10 místností, zároveň ve svém hospodářství choval přes 200 prasat a disponoval velkým prostorem k umístění strojů a obilného sila. Přes 60% celkové užitné plochy hospodářství bylo využíváno soukromě. BayWa AG (dále jen „BayWa) provozovala v Německu několik organizačně navzájem oddělených podniků, nedaleko rakouské hranice měla obchod se stavebními materiály a prodejnu pro kutilství a zahradnictví. Její reklamní prospekty byly distribuovány v Rakousku i v Německu.

Pan Gruber měl v úmyslu zrenovovat střechu svého hospodářství a s reklamními prospekty společnosti BayWa se seznámil v regionálním tisku, prospekty však neobsahovaly střešní tašky, a proto se pan Gruber opakovaně telefonicky domlouval se zaměstnancem BayWa ohledně možnosti jejich zakoupení. V telefonátech se však nezmínil o tom, že podniká v zemědělství. Při osobní návštěvě vysvětlil zaměstnanci, že chce pokrýt taškami střechu svého hospodářství, neupřesnil však výslovně, zda má v úmyslu nakoupit tašky pro budovu určenou k podnikání nebo pro soukromé využití (na dům, který obývá s rodinou). Obě strany tak uzavřely smlouvu, avšak dodané střešní tašky vykazovaly značné rozdíly v barvě, takže střecha musela být opravena, což zapříčinilo vzrůst nákladů na straně pana Grubera. Ten se proto rozhodl soudně vymáhat vrácení kupní ceny tašek, jakož i náhradu nákladů na jejich odstranění a následnou opravu střechy.

U vnitrostátního soudu vyvstaly problémy ohledně příslušnosti soudu. Soud prvního stupně, Landesgericht Steyr, argumentoval tím, že v případech smluv, které mají dvojí účel, je třeba zkoumat, jaký účel (soukromý či podnikatelský) převažuje. Zároveň měl uvedený soud za to, že prodávající neměl možnost objektivně zjistit, který účel převažoval při uzavření smlouvy a dodal, že v případě pochybností se jedná o spotřebitelskou smlouvu. Naproti tomu odvolací soud Oberlandsegericht Linz vyhověl odvolání společnosti BayWa a zamítl žalobu pana Grubera z důvodu nepříslušnosti rakouských soudů. Oberster Gerichtshof předložil soudnímu dvoru otázky ohledně výkladu ustanovení Bruselské úmluvy týkající se spotřebitelské smlouvy, mimo jiné zda

je možné smlouvu uzavřenou mezi panem Gruberem a společností BayWa považovat za spotřebitelskou a zda je možné v pochybnostech smlouvu pokládat za spotřebitelskou.

ESD odkazem na výše popsaná předešlá rozhodnutí připomněl, že cílem odchylky od obecného pravidla je zajištění odpovídající ochrany slabší smluvní straně, která je hospodářsky slabší a právně méně zkušená[86] a zdůraznil restriktivní výklad této ochrany. Pokud osoba uzavře smlouvu za účelem spojeným s její podnikatelskou činností, je irelevantní, že dotčená smlouva sleduje rovněž soukromý účel. Aby smlouva byla považována za spotřebitelskou, účel spojený s podnikatelskou činností osoby by musel být zanedbatelný. ESD na tomto místě odkázal předkládající soud na obsah spisu a doporučil jeho objektivní posouzení. Pokud ani z objektivního posouzení okolností případu nelze dostatečně prokázat, že transakce sledovala nikoliv zanedbatelný podnikatelský účel, je třeba smlouvu považovat za spotřebitelskou.[87]

Je třeba rovněž vzít v úvahu postoj společnosti BayWa GA, zda si nemohla být na základě vystupování pana Grubera vědoma, že jedná za podnikatelským účelem. Za takové jednání se dá podle ESD považovat skutečnost, že si smluvní strana nechá dodat zboží na adresu svého místa podnikání nebo použije dopisní papír s podnikatelskou hlavičkou.[88] V tomto případě se nemůže smluvní strana dovolávat svého postavení spotřebitele, jelikož se smluvní partner oprávněně domnívá, že jedná s profesionálem.[89]

ESD uzavřel svůj výklad tím, že v případě, kdy je smlouva uzavřena z části k soukromému a z části k podnikatelskému účelu, se smluvní strana, která se považuje za spotřebitele, nemůže dovolávat prospěchu ze zvláštních pravidel o příslušnosti, ledaže je podnikatelský účel zanedbatelný. Posouzení skutečností je věcí předkládajícího soudu.

Pokud se chce spotřebitel domáhat své ochrany, je na něm prokázat, že může této ochrany využít. Důkazní břemeno prokázání tedy leží na něm. V tomto případě tedy bylo na panu Gruberovi prokázat, že uzavřel smlouvu pro soukromé účely a že její část určená k podnikání byla pouze zanedbatelná.[90] Soudní dvůr pokračoval v restriktivním

[86] C-464/01 *Johann Gruber,* bod 34.
[87] C-464/01 *Johann Gruber,* bod 50.
[88] C-464/01 *Johann Gruber,* bod 52.
[89] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015, s. 218.
[90] Tamtéž, s. 218.

výkladu. Zjištění objektivních okolností je věcí vnitrostátního soudu.

7.4.2. C-96/99 *Hans-Herman Mietz v. Intership Yachting Sneek BV* ze dne 27. dubna 1999

Pan Mietz, který měl domicil v německém městě Lüchow, a společnost Intership Yachting Sneek BV se sídlem v nizozemském městě Sneek (dále jen „Společnost“) uzavřeli „kupní smlouvu“, kterou se Společnost zavázala postavit loď - jachtu (modelového typu se specifickými požadavky kupujícího) a převést na pana Mietze vlastnické právo k této jachtě, ten se zavázal zaplatit kupní cenu 250.000,- DM v pěti splátkách. Pan Mietz nesplatil část kupní ceny, a proto ho Společnost zažalovala u nizozemského soudu, o zaplacení částky 143.750,- DM a úroků. Tento rozsudek uznal německý soud v Lünebergu vykonatelným. Pan Mietz se proti uznání rozsudku bránil před příslušným německým soudem. Na svou podporu uvedl, že se se Společností dohodl na všech detailech příslušné objednávky lodi, určené ke svému osobnímu užívání. Z toho podle něj vyplývá, že příslušnými k projednání případu byly německé soudy, jakožto bydliště dlužníka. Německý Bundesgerichtshof uvedl, že německý rozsudek neobsahoval dostatečné informace o uzavřené smlouvě a položil ESD několik předběžných otázek, zejména k tomu, zda lze výše popsanou smlouvu považovat za smlouvu uzavřenou se spotřebitelem.

Ačkoliv byla stranami smlouva označena jako „smlouva kupní“, vyvstává otázka, zda se spíše nejedná o smlouvu o dodání služby nebo smlouvu o koupi movitých věcí, což je otázka, jejíž vyřešení náleží předkládajícímu soudu. Zvláštností této smlouvy navíc bylo, že první splátka byla uskutečněna ještě předtím, než byl předmět koupě v držení kupujícího. V návaznosti na rozsudek C-150/77 *Bertrand* soud uvedl, že předmětná smlouva může být považována za smlouvu o dodání služby nebo smlouvu o koupi movitých věcí na splátky ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy.[91]

7.4.3. C-96/00 *Rudolf Gabriel v. Schlank & Schick GmbH* ze dne 11. července 2002

Rakouský státní příslušník, pan Rudolf Gabriel, podal žalobu na německou společnost Schlank & Schick GmbH (dále jen „Společnost“) se sídlem v Lindau.

[91] C-99/96 *Mietz*, bod 30.

Společnost se zabývala zásilkovým prodejem zboží zejména v Německu, Rakousku, Francii, Belgii a ve Švýcarsku. V říjnu 1999 obdržel pan Gabriel ve svém bydlišti několik obálek od Společnosti, na základě kterých nabyl dojmu, že se při slosování stal vítězem 49 700,- ATS, které obdrží za splnění podmínky, že si u Společnosti objedná zboží z katalogu za minimální částku 200,- ATS. Tyto dopisy obsahovaly sdělení, které pana Gabriela přesvědčovaly k objednání zboží a zároveň odkazovaly na přiložený dopis od společnosti European Credit, ve kterém bylo vše detailně vysvětleno. Tento dopis obsahoval i „kvitanci" vydanou na jméno pana Gabriela a na částku 49.700,- ATS s instrukcí, že kopii kvitance je nutné poslat zpět společně s objednávkou zboží. Po obdržení kvitance společnost European Credit měla vydat šek, na základě kterého si mohl pan Gabriel vybrat peníze u finanční instituce. Z ustanovení psaných miniaturním písmem na zadní straně dopisu však vyplývalo, že částka není slíbena Společností. Dopis od European Credit obsahoval datum, kterým byla tato akce limitována a zároveň vylučoval případné soudní řešení sporů. Z podmínek slosování vyplývalo, že částka ve slosování bude rozdělena na různé dílčí částky, podle počtu vrácených kvitancí.

Pan Gabriel vyplnil a odeslal Společnosti všechny požadované dokumenty a objednal si položky z katalogu za částku přesahující 200,- ATS. Společnost pak doručila panu Gabrielovi objednané zboží, ale neobdržel peníze, které si myslel, že vyhrál. Proto se pan Gabriel rozhodl žalovat Společnost na zaplacení slíbené částky navýšené o úroky a náklady řízení podle rakouského zákona na ochranu spotřebitele. Tuto žalobu podal u rakouského soudu, jelikož si přál žalovat ve svém domovském státě. Předkládající soud si nebyl jistý povahou vzniklého nároku pana Gabriela, a proto požádal ESD o interpretaci Bruselské úmluvy, zda se v tomto případě jedná o nárok ze spotřebitelské smlouvy podle článku 13, smluvní nárok z článku 5 bod 1 nebo nárok deliktní podle článku 5 bod 5.

ESD nejdříve uvedl, že článek 13 Bruselské úmluvy představuje *lex specialis* ke článku 5 bod 1. Připomněl, že článek 13 se použije ve specifických případech, kdy je jedna ze stran v postavení spotřebitele, tedy slabší strany, která uzavřela smlouvu mimo svojí profesionální činnost. Může se jednat o smlouvu o dodání služeb (kromě smlouvy o přepravě, která je vyjmuta z působnosti Bruselské úmluvy) nebo o smlouvu o dodání zboží za splnění dvou podmínek: 1) služba či zboží byly v domovském státě spotřebitele uvedeny speciální nabídkou nebo reklamou a 2) spotřebitel učinil nutná jednání k

uzavření smlouvy.[92] Pod pojmy „nabídka“ a „speciální nabídka“ jsou podřazeny všechny druhy reklam ve členském státě, kde má spotřebitel svůj bydliště, mohou směřovat k neurčitému počtu subjektů, typicky reklamy v tisku, rádiu televizi, kině či jinak obdobně, případně přímo adresované spotřebitelům pomocí katalogů, a konečně za účasti obchodních zástupců.[93] Co se týče „nutných jednání směřujících k uzavření smlouvy“, lze je vykládat jako jakékoliv písemné či jiné jednání učiněné spotřebitelem ve členském státě ES, kde má domicil, ve kterém vyjadřuje svou vůli stát se stranou smlouvy s profesionálem.[94]

V případě pana Gabriela lze tyto podmínky považovat za splněné. Je nesporné, že nárok pana Gabriela je smluvní – objednal si zboží od Společnosti, ta jeho objednávku přijala. ESD uzavřel, že v situaci, kdy je spotřebitel osloven profesionálem pomocí jemu adresovaných dopisů ve svém bydlišti a kdy tento spotřebitel uskuteční objednávku zboží, jedná se beze sporu o spotřebitelskou smlouvu ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy.[95] Dopisy, které profesionál odeslal spotřebiteli, zakládají neoddělitelný vztah mezi slibem výhry a objednávkou zboží, která je spotřebiteli prezentována jako podmínka obdržení výhry. ESD navíc připomněl pravidlo, dle kterého je třeba, pokud to okolnosti případu dovolí, se vyhnout situaci, kdy by různé části smlouvy připadly k posouzení jiné jurisdikci. Jelikož byla smlouva uzavřená panem Gabrielem posouzena jako smlouva spotřebitelská, není třeba již zkoumat, zda by se na ni mohl vztahovat i článek 5 bod 1 Bruselské úmluvy.

Tento rozsudek považuji za velmi významný, protože ujasnil výklad ustanovení o ochraně spotřebitele a stal se interpretační pomůckou pro další případy. V případě, že by neměl spotřebitel v takovéto situaci možnost žalovat u soudu svého bydliště, spotřebitel by nebyl dostatečně chráněn a řízení u cizího soudu by si asi rozmyslel.

7.4.4. C-27/02 *Petra Engler v. Janus Versand GmbH* ze dne 20. ledna 2005

Rakouská státní příslušnice, paní Petra Engler, žalovala německou společnost Janus Versand GmbH (dále jen „Společnost“), která se zabývá zásilkovým prodejem.

92 C-96/00 *Rudolf Gabriel*, bod 40.
93 C-96/00 *Rudolf Gabriel*, bod 44.
94 C-96/00 *Rudolf Gabriel*, bod 45.
95 C-96/00 *Rudolf Gabriel*, bod 53.

Paní Engler v roce 2011 obdržela od Společnosti dopis, který jí byl osobně adresován do místa jejího bydliště v Rakousku. Tento dopis obsahoval „poukázku k vyplacení“, z jejíž formy a obsahu paní Engler nabyla dojmu, že vyhrála v rámci „hotovostního losování“ 455.000,- ATS. Současně obdržela katalog zboží Společnosti, který obsahoval formulář „nezávazná zkušební objednávka“. V dopise byl popsán postup a detaily soutěže, paní Engler toto vzala na vědomí a odeslala poukázku zpět Společnosti a očekávala slíbenou výhru, kterou samozřejmě neobdržela.

Paní Engler se rozhodla podat žalobu u rakouského soudu proti Společnosti, své tvrzení opřela o rakouskou právní úpravu ochrany spotřebitele. Podle žalobkyně měl tento návrh smluvní povahu, což Společnost odmítala. V řízení tedy vyvstala otázka, jakou povahu měl vztah mezi paní Engler a Společností a pokud má tento vztah smluvní povahu, zda může paní Engler využít ochrany, kterou poskytuje článek 13 Bruselské úmluvy.

Tato předběžná otázka byla řešena v podstatě souběžně jako ta v případu pana Gabriela. Ač se situace mohou zdát na první pohled stejné, rozdíl je v tom, že zatímco výhra pana Gabriela byla závislá na tom, že si objedná zboží z katalogu, paní Engler takovou povinnost neměla, stačilo zaslat uvedenou poukázku k vyplacení. Zatímco v případě pana Gabriela vznikla mezi subjekty smlouva, vztah mezi účastníky tohoto řízení byl pouze předsmluvní, paní Engler žádnou objednávku zboží neučinila. Vyvstává tedy otázka, zda se může domáhat ochrany své osoby jako spotřebitelky.

Ve své argumentaci ESD nejdříve prozkoumal, jakou povahu má dotčená žaloba v původním řízení. Nejprve bylo třeba prozkoumat možnost použití článku 13 Bruselské úmluvy, jako *lex specialis* k článku 5.[96] Je jasné, že paní Engler jednala mimo rámec své podnikatelské nebo profesionální činnosti, ale mezi ní a Společností nedošlo k uzavření žádné smlouvy, nevznikl oboustranný a vzájemný závazek, proto je nutno konstatovat, že podmínky použití článku 13 Bruselské úmluvy nebyly splněny, tudíž není možné předmětný vztah považovat za spotřebitelskou smlouvu.[97] Nic na tom nemění ani fakt, že paní Engler obdržela v dopise i formulář „nezávazná zkušební objednávka“. Soud tím pokračuje ve svém restriktivním výkladu článků týkajících se

[96] C-27-02 *Petra Engler*, bod 33.
[97] C-27-02 *Petra Engler*, bod 34.

ochrany spotřebitele v Bruselské úmluvě.

Po vyloučení použití článku 13 soud přistoupil k přezkumu možného užití článku 5 bodu 1. Při tom navázal na svou předchozí judikaturu s tím, že tento článek nevyžaduje uzavření smlouvy a lze jej využít i pokud je mezi účastníky sporné, zda smlouva vůbec vznikla, což svědčí o extenzivním výkladu tohoto článku.[98] To, že vztah mezi účastníky řízení nelze považovat za spotřebitelskou ve smyslu článku 13 Bruselské úmluvy nebrání tomu, aby bylo možné tento vztah považovat za smlouvu nebo nároky z ní ve smyslu článku 5 bodu 1 Bruselské úmluvy.[99] Jednání Společnosti lze považovat za jednání, které může založit závazek.

Soud pokračoval ve svém restriktivním výkladu ochrany spotřebitele. Tento rozsudek považuji za velmi důležitý, spolu s předchozím rozsudkem ve věci pana Gabriela představují klíčové rozsudky, které napomáhají interpretovat pojem „Spotřebitelská smlouva a nároky z ní“.

7.4.5. C-180/06 Renate Ilsinger v. Martin Drescher ze dne 14. května 2009

Paní Renate Ilsinger, s bydlištěm v Rakousku, obdržela v srpnu 2002 dopis od německé společnosti zásilkového prodeje Schlank & Schick, který vyzýval k okamžitému otevření a na základě nějž se paní Ilsinger mohla domnívat, že vyhrála cenu ve výši 20.000,- €. Následující den po obdržení dopisu proto poslala kupon s identifikačním číslem a přilepila ho na certifikát podle instrukcí v dopise, vše zaslala zpět Společnosti. Zatímco paní Ilsinger uvedla, že společně s kuponem odeslala i zkušební objednávku, Společnost tuto skutečnost odmítá. Nicméně z okolností sporu vyplývá, že vyplacení ceny nebylo na objednávce závislé. V prosinci téhož roku podala paní Ilsinger žalobu na vyplacení výhry u soudu v obvodu svého bydliště, jehož příslušnost podložila článkem 16 odst. 1 Brusel I.

Společnost se bránila použití tohoto článku, jelikož mezi paní Ilsinger a Společností nevznikla žádná úplatná smlouva a nemůže tedy využít ochrany spotřebitele. Po zahájení konkurzního řízení na majetek Společnosti se stranou sporu stal pan Martin Drescher, správce konkurzní podstaty Společnosti. Vnitrostátní soud

[98] Více rozsudek C-334/00 *Tacconi*, C-38/81 *Effer*.
[99] C-27-02 *Petra Engler*, bod 49.

zamítl námitku nepříslušnosti a rozsudkem ve věci samé zamítl návrh paní Ilsinger. Odvolací soud pak považoval za nutné předložit ESD předběžnou otázku, zda lze použít ustanovení nařízení Brusel I týkající se ochrany spotřebitele, pokud cílem příslibu výhry je pobídnutí k uzavření smlouvy o koupi movitých věcí, i když mezi stranami ještě neexistuje žádná synallagmatická smlouva, jinými slovy, zda jedná se ve výše uvedené věci o nárok smluvní povahy nebo jemu na roveň postavený nárok podle čl. 15 odst. 1 nařízení Brusel I?

V tomto řízení už ESD aplikoval nařízení Brusel I, při své argumentaci uvedl, že jím provedený výklad Bruselské úmluvy platí i pro toto nařízení, pokud je možno považovat ustanovení obou předpisů za rovnocenná.[100] ESD argumentoval za pomoci předchozích rozsudků C-96/00 *Gabriel* a C-27/02 *Engler*. Zatímco v případu Gabriel příslib výhry byl nerozlučně spjat s objednávkou zboží, a tudíž s uzavřením úplatné smlouvy, v případu *Engler* obdržení výhry nezáviselo na podmínce objednávky zboží. Je však třeba upozornit na rozdílné znění článku 13 Bruselské úmluvy a článku 15 nařízení Brusel I, v něm došlo k zavedení novější úpravy vzhledem k vývoji elektronického obchodu. Pro použití článku 15 odst. 1 písm. c) nařízení Brusel I je nezbytné, aby v rámci příslibu výhry existoval právní závazek uzavřený Společností, tudíž prohlásit se za bezpodmínečně připravenou vyplatit výhru spotřebitelům, kteří o ní požádají. Posouzení, zda k tomu v tomto případě došlo, je věcí předkládajícího soudu.

Pokud však ze skutečností nevyplývá tento závazek ze strany Společnosti, není možné použít článek 15 nařízení Brusel I, taková situace by byla spíš kvalifikována jako předsmluvní. ESD tedy uzavřel, že ve věci v původním řízení lze použít článek 15 nařízení Brusel I za podmínky, že se prodejce (Společnost) právně zavázal vyplatit spotřebiteli vyhranou cenu. Pokud však tato podmínka není splněna, lze tento článek použít pouze v případě, že spotřebitel u prodejce zboží skutečně objednal.[101]

Soudní dvůr vycházel ze dvou předchozích rozsudků, tento případ se nacházel na pomezí mezi nimi. Považuji za správné, že se ESD vyjádřil tak, jak se vyjádřil. Ochrana spotřebitele nesmí být bezbřehá a ustanovení musí být vykládána restriktivně. Ačkoliv má spotřebitel postavení slabší strany, neznamená to, že by si neměl počínat s důvodnou opatrností a v souladu se zásadou „*vigilantibus iura*“. Jestliže z okolností

[100] C-180/06 *Renate Ilsinger,* bod 41.
[101] C-180/06 *Renate Ilsinger,* bod 60.

případu nevyplývalo, že se Společnost právně zavázala vyplatit výhru, nelze použít článek 15 Brusel I.

7.5. Smlouvy vyloučené z působnosti nařízení Brusel I bis

Další druhy smluv, kde je přítomna slabší smluvní strana, tj. pojistné smlouvy a pracovní smlouvy, mají vlastní pravidla o příslušnosti upravená v oddíle 3 (pojistné smlouvy) a oddíle 5 (individuální pracovní smlouvy) nařízení Brusel I bis.

Smlouvy o přepravě nespadají v rámci nařízení Brusel I bis mezi spotřebitelské smlouvy, jak uvádí článek 17 odst. 3 Brusel I bis. Důvodem pro jejich vyloučení byl fakt, že jsou tyto smlouvy upravovány již několika mezinárodními úmluvami a tak by byla úprava v nařízení nadbytečná.[102] Někteří právní teoretikové však toto zdůvodnění nepovažují za dostatečně přesvědčující, jelikož smlouvy o přepravě jsou naopak součástí nařízení Řím I.

Výjimku tvoří případ, kdy smlouva poskytuje kombinaci dopravy a ubytování zahrnutou v ceně, typicky prázdninové pobyty u moře apod. Tyto smlouvy se řídí směrnicí č. 2008/122/ES o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně. Z ní vyplývají podmínky této smlouvy – musí zahrnovat turistické služby (ubytování, přepravu a další) a zároveň musí jejich délka přesahovat 24 hodin.[103]

7.6. Mimosmluvní nároky

Otázkou, zda lze ustanovení na ochranu spotřebitele v rámci nařízení Brusel I bis vztáhnout i na mimosmluvní nároky (jako například bezdůvodné obohacení vzniklé souvislosti s uzavřenou smlouvou nebo mimosmluvní nároky na náhradu škody) se zatím SDEU ani vnitrostátní soudy nezabývaly. Dickinson je zastáncem tohoto rozšíření.[104] S tímto názorem se ztotožňuji, jelikož by to zaručovalo spotřebiteli komplexnější ochranu. SDEU se však tímto problémem zatím nezabýval, nezbývá proto než počkat, jak se k tomu v budoucnu vyjádří.

[102] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015, s. 222.
[103] Tamtéž, s. 222.
[104] Tamtéž, s. 220-221.

7.7. E-commerce

7.7.1. Úvod

Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj definuje e-commerce jako „*všechny formy transakcí vztahující se k obchodní činnosti, zahrnující společnosti i jednotlivce, které jsou založeny na zpracování a přenosu digitálních dat, včetně textu, zvuku a obrazu.*“[105] Jedná se o uzavírání smluv o koupi zboží či poskytnutí služby, jejich znakem je odlišný způsob uzavření.

V souvislosti s rozvojem moderních technologií spotřebitelé stále častěji uzavírají smlouvy po internetu. Ve virtuálním světě je však těžké určit například místo, kde byla smlouva uzavřena, pokud se spotřebitel a jeho smluvní partner nacházejí na opačných koncích Evropy. Na tyto případy cílí hlavně článek 17 odst. 1 písm. c) Brusel I bis, který obsahuje zbytkovou kategorii stanovící příslušnost pro spotřebitelské smlouvy „ve všech ostatních případech, kdy byla smlouva uzavřená s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, v němž má spotřebitel bydliště, nebo pokud se jakýmkoli způsobem taková činnost na tento členský stát nebo na několik členských států včetně tohoto členského státu zaměřuje, a smlouva spadá do rozsahu těchto činností.“

Toto zaměření lze v určitých případech prokázat jednoduše – například pokud má podnikatel v členském státě provozovnu či pobočku.[106] Jindy musí přijít na řadu další kritéria.

K problematice e-commerce existuje několik přístupů. Někteří autoři mají za to, že elektronizace obchodu nepřináší téměř žádné změny[107], jiní připouštějí specifičnost virtuálního prostředí.[108]

---

[105] Překlad autorky. Originál: „*Electronic Commerce refers generally to all forms of transactions relating to commercial activities involving both organisations and individuals, that are based upon the processing and transmission of digitised data, including text, soud and visual images.*“ Zdroj: HILL. *Cross-border consumer contracts*, 2008 s. 10.

[106] DICKINSON. *The Brussels I Regulation Recast*. 2015, s. 224.

[107] HILL. *Cross-border consumer contracts*, 2008.s. 21 s 134.

[108] KYSELOVSKÁ, Tereza. *Vybrané otázky vlivu elektronizace na evropské mezinárodní právo soukromé a procesní: (se zaměřením na princip teritoriality a pravidla pro založení mezinárodní příslušnosti soudů ve sporech vyplývajících ze smluvních závazkových vztahů)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. s. 21.

7.7.2. Vybraná judikatura

Spojené věci C-585/*08 Peter Pammer v. Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG a C-144/09 Hotel Alpenhof GesmbH v. Oliver Heller* ze dne 7. prosince 2010

V obou případech se jednalo o žaloby spotřebitelů, kteří si objednali služby po internetu – pan Pammer žádal vrácení plné ceny plavby na nákladní lodi, které se nezúčastnil, naproti tomu pan Heller byl žalován z důvodu, že odmítl uhradit účet za hotelový pobyt, který rezervoval prostřednictvím internetu.

Pan Pammer s bydlištěm v Rakousku si rezervoval plavbu na nákladní lodi prostřednictvím zprostředkovatelské společnosti, jejíž sídlo se nacházelo v Německu. Pan Pammer si na internetu přečetl popis lodi, avšak jelikož v reálu neodpovídala loď popisu, odmítl na ni nastoupit a žádal vrácení plné ceny plavby. Společnost Reiderei Karl Schlüter GmbH & Co KG (dále jen „Společnost“) mu vrátila pouze část ceny, a tak ji pan Pammer o zbytek zažaloval u rakouského soudu, kde společnost uplatnila námitku nepříslušnosti s tím, že v Rakousku neprovozuje profesionální nebo podnikatelskou činnost. Soud prvního stupně tuto námitku nepřipustil, avšak odvolací soud prohlásil rakouské soudy za nepříslušné z důvodu, že se na smlouvu použijí ustanovení smlouvy o přepravě, která jsou z nařízení Brusel I vyloučena. U soudu rozhodujícím o dalším opravném prostředku vyvstala otázka, která kritéria musí internetová stránka splňovat, aby se činnosti provozované podnikatelem daly považovat za činnosti „zaměřené na“ členský stát.[109] Soudnímu dvoru byly předloženy ještě otázky týkající se posouzení, zda je možné plavbu uvedenou v případě považovat za spotřebitelskou či přepravní smlouvu. Pro účely této práce se budu věnovat pouze otázce „zaměření se“ na členský stát.

Pan Heller s bydlištěm v Německu, si objednal prostřednictvím elektronické pošty u rakouské společnosti Hotel Alpenhof GesmbH (dále jen „Hotel Alpenhof“) pobyt ve stejnojmenném hotelu. Pan Heller však zpochybnil služby poskytované v hotelu a opustil ho, aniž by zaplatil svůj účet. Hotel Alpenhof reagoval podáním žaloby u rakouského soudu. Pan Heller zpochybnil příslušnost soudu s odkazem na své postavení spotřebitele a možnost smluvního partnera žalovat ho pouze u soudu státu,

[109] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, body 14-23.

kde má bydliště. Rakouský soud prvního stupně i následně odvolací soud potvrdili svou nepříslušnost. Soud rozhodující o dalším opravném prostředku se obrátil na SDEU s obdobnou otázku jako soud v případě pana Pammera.[110] Z toho důvodu SDEU přikročil ke spojení obou věcí.

SDEU shrnul předběžné otázky s tím, že jde o výklad kritérií, podle kterých může být podnikatel považován za podnikatele „zaměřujícího se" svou činností na členský stát, na kterém má spotřebitel bydliště. Soudní dvůr uvedl, že spotřebiteli musí být zachována jeho ochrana i v případech komunikace prostřednictvím internetu, kde je složitější určení místa uzavření smlouvy. Reklama na internetu má dle SDEU prakticky celosvětový dosah, je dostupná ve všech členských státech, ale děje se tak nezávisle na vůli podnikatele, jen z povahy rozšířenosti internetu. Proto je třeba vzít v úvahu vůli podnikatele a nelze považovat za „zaměření se" jen pouhou dostupnost internetových stránek v jiném členském státě.[111] SDEU se zde shodl s generální advokátkou Trstenjak, že kdyby bylo úmyslem zákonodárce podmínit použití pravidel spotřebitelských smluv pouhou existencí internetové stránky a její dostupností, učinil by tak výslovně a nestanovil by podmínku „zaměření se" na členský stát. Tato argumentace je v souladu se společným vyjádřením Rady a Komise učiněným při přijetí nařízení Brusel I.[112]

K „zaměření se" je třeba projevu vůle podnikatele k navázání obchodních vztahů se spotřebiteli z různých členských států. Je proto třeba zkoumat indicie, které by prokazovaly, zda měl podnikatel v úmyslu obchodovat se spotřebiteli z jiného členského státu. SDEU nejprve negativně vymezil, které indicie nepatří mezi ty, které je třeba vzít v úvahu – například elektronické nebo zeměpisné adresy podnikatele, uvedení telefonického spojení bez mezinárodní předvolby na internetové stránce. Tyto informace jsou všeobecného charakteru a umožňují navázání kontaktu spotřebitele s podnikatelem, aniž by se tím podnikatel nějak zaměřoval na jiný členský stát. Některé z těchto informací jsou navíc informace povinně poskytované podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu.[113]

[110] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, body 25-31.
[111] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, body 68-69.
[112] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, body 71 a 74.
[113] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof* , body 77 a 78.

SDEU pokračoval vymezením indicií, které umožňují určit „zaměření" podnikatele, jedná se o „v*šechny výslovné projevy vůle oslovit zákazníky z takového členského státu*."[114] Soudní dvůr zmiňuje například uvedení skutečnosti, že podnikatel nabízí své služby ve jmenovitě určených členských státech. Indicie však nemusí být tak zjevné a SDEU za ně demonstrativně označil například: „*uvedení telefonického spojení s mezinárodní předvolbou, použití jiného jména domény prvního řádu, než je doména členského státu, ve kterém má podnikatel sídlo, například „.de", nebo použití takových neutrálních jmen domén prvního řádu, jako je například „.com" nebo „.eu", popis cesty do místa poskytování služeb s počátkem v jednom či více členských státech, jakož i uvedení mezinárodní klientely složené ze zákazníků s bydlišti v jiných členských státech, zejména formou uvedení ocenění takových zákazníků.*"[115] Dále je třeba za indicii považovat možnost „přepnutí" internetových stránek do jiného jazyka, který není jazykem obvykle používaný v členském státě, kde podnikatel provozuje svou činnost.[116]

SDEU považuje posouzení těchto indicií za věc vnitrostátních předkládajících soudů. V případě využití zprostředkovatelské společnosti pro rozšiřování nabídek podnikatele je třeba, aby soud vzal v úvahu, zda si byl podnikatel vědom mezinárodního rozsahu zprostředkovatelské činnosti.[117]

Považuji za správné, že dal Soudní dvůr přednost demonstrativnímu výčtu indicií, jelikož by zřejmě nešlo taxativně vyjmenovat všechny možné případy. Někteří autoři jsou však názoru, že uvedené příklady nejsou vždy vypovídající.[118] Já se také domnívám, že může v budoucnu dojít k dalším interpretačním problémům souvisejícím se „zaměřením činnosti" na další členský stát.

C-190/11 *Daniela Mühlleitner v. Ahmad Yusufi a Wadatu Yusufi* ze dne 6. září 2012

Paní Daniela Mühlleitner s bydlištěm v Rakousku se prostřednictvím německého internetového vyhledávače snažila najít automobil ke koupi pro svou osobní potřebu. Podle zadaných kritérií se dostala k nabídce žalovaných, kteří provozují maloobchodní

[114] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, bod 80.
[115] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, bod 83.
[116] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, bod 84.
[117] Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer a Hotel Alpenhof*, bod 85 a 89.
[118] KYSELOVSKÁ, Tereza. Online spotřebitelské smlouvy a hraniční určovatel "zaměřování činnosti" ve světle judikatury Soudního dvora Evropské Unie. Časopis pro právní vědu a praxi. 2011, roč. 19, č. 3, s. 221 – 226. ISSN 1210 - 9126

prodej motorových vozidel prostřednictvím sdružení podle německého práva Autohaus Yusufi GbR (dále jen „Autohaus“). Paní Mühlleitner kontaktovala žalované telefonicky na čísle s mezinárodní předvolbou, které bylo uvedené na stránkách Autohausu. Automobil v nabídce již nebyl k dispozici, nicméně žalovaní nabídli žalobkyni jiný automobil a bližší informace poslali žalobkyni emailem. Paní Mühlleitner se následně vydala do Německa, kde na základě kupní smlouvy zakoupila od žalovaných automobil, který hned převzala. Po svém návratu do Rakouska však objevila na zakoupeném automobilu podstatné závady a žádala jejich opravu po žalovaných. Ti odmítli a tak se paní Mühlleitner obrátila na rakouský soud příslušný podle místa jejího bydliště s žalobou na zrušení kupní smlouvy na automobil. Příslušnost soudu odůvodňovala tím, že uzavřela smlouvu jako spotřebitelka s podnikatelem, který zaměřuje svojí činnost na Rakousko. Žalovaní se domnívali, že příslušné k projednání sporu jsou německé soudy z důvodu, že smlouva byla uzavřena v sídle jejich podniku v Německu a navíc nezaměřovali svou činnost na Rakousko.[119]

Soud prvního stupně odmítl žalobu pro nedostatek příslušnosti s tím, že dostupnost webových stránek Autohausu nepostačuje k založení příslušnosti rakouských soudů. Paní Mühlleitner se odvolala, ale odvolací soud potvrdil prvoinstanční rozhodnutí, na což žalobkyně reagovala podáním dalšího opravného prostředku k předkládajícímu soudu. Od něj vzešla předběžná otázka, zda je pro použití článku 15 odst. 1 písm. c) Brusel I nutné, aby smlouva mezi spotřebitelem a podnikatelem byla uzavřena na dálku.[120]

Členské státy se ve svých vyjádřeních shodly na tom, že požadavek uzavření smlouvy na dálku ze znění Nařízení Brusel I nevyplývá, Soudní dvůr jim dal zapravdu a zároveň poukázal na teleologický výklad předmětného článku. Vyžadování takového způsobu uzavření smlouvy by bylo v rozporu s cílem ochrany spotřebitele. Zásadními podmínkami tak zůstávají zaměření podnikatelské činnosti na stát (o tomto zaměření předkládající soud nemá pochybnosti), v němž má spotřebitel bydliště, a spojitost smlouvy s takovou činností. Soudní dvůr tak na otázku odpověděl záporně s tím, že není vyžadováno uzavření smlouvy mezi podnikatele a spotřebitelem na dálku.[121]

---

[119] C-190/11 *Daniela Mühlleitner*, body 11-17.
[120] C-190/11 *Daniela Mühlleitner*, body 18-25.
[121] C-190/11 *Daniela Mühlleitner*, body 34, 42, 44-45.

C-218/12 *Lokman Emrek v. Vlado Sabranovic* ze dne 17. října 2013

Pan Sabranovic provozoval prodejnu ojetých vozidel „Vlado Automobiles Import-Export“ (dále jen „Podnik“) ve Francii v blízkosti německých hranic. Provozoval internetovou stránku svého podniku, kde měl uvedena francouzská i německá telefonní čísla s příslušnými předvolbami. Pan Emrek s bydlištěm v německém příhraničním městě Saarbrücken, se dozvěděl o existenci Podniku od známých, nikoliv prostřednictvím internetových stránek. Následně uzavřel s panem Sabranovicem smlouvu o koupi ojetého vozidla přímo v jeho provozovně. Z důvodů nároků vyplývajících ze záruky se pan Emrek obrátil na soud v Německu a jeho příslušnost opřel o fakt, že z podoby internetových stránek pana Sabranovice vyplývá zaměření jeho podnikatelské činnosti i na Německo. Soud prvního stupně odmítl žalobu pro nepříslušnost s argumentem, že se nejednalo o zaměřování podnikatelské činnosti na Německo podle článku 15 odst. 1 písm. c) Brusel I. Pan Emrek podal k předkládajícímu soudu odvolání, které podložil tím, že nařízení Brusel I nevyžaduje existenci příčinné souvislosti mezi podnikatelskou činností zaměřenou na členský stát spotřebitele a uzavřením smlouvy a zároveň není vyžadováno, aby byla smlouva uzavřena na dálku.[122] Předkládající soud nemá pochybnosti o zaměření podnikatelské činnosti pana Sabranovice na Německo, které je prokázáno například uvedením německého telefonního čísla. Zároveň si však soud nebyl jist tím, zda je třeba, aby internetová stránka byla na počátku uzavření smlouvy se spotřebitelem, a proto položil SDEU předběžné otázky, jestli je třeba příčinná souvislost mezi internetovou prezentací Podniku a uzavřením smlouvy a pokud tato příčinná souvislost je podmínkou, zda je vyžadováno, aby byla smlouva uzavřena na dálku.[123]

K předběžným otázkám SDEU uvedl, že o požadavku uzavření smlouvy již rozhodl v rozsudku C-190/11 *Mühlleitner* tak, že není vyžadováno, aby byla smlouva mezi spotřebitelem a podnikatelem uzavřena na dálku.[124] K první otázce podotkl, že ze znění nařízení Brusel I výslovně nevyplývá požadavek takové příčinné souvislosti. Podle SDEU by doplnění takového nepsaného požadavku znamenalo omezení ochrany spotřebitele. Evropská komise i generální advokát navíc upozornili na obtížnost

[122] C-218/12 *Lokman Emrek*, body 9-15.
[123] C-218/12 *Lokman Emrek*, body 16-18.
[124] C-218/12 *Lokman Emrek*, bod 19.

dokazování předchozí konzultace internetové stránky spotřebitelem. Na druhou stranu i generální advokát připustil, že příčinná souvislost může představovat indicii při určení zaměření činnosti na členský stát a zmínil okolnost, že vzhledem k umístění Podniku v blízkosti hranic s jiným členským státem, resp. v souměstí rozkládajícím se na obou stranách těchto hranic, a k použití telefonního čísla druhého členského státu, představují rovněž indicie, že je činnost zaměřena na tento další členský stát.[125] Z těchto důvodů tak SDEU rozhodl, že není vyžadována existence takové příčinné souvislosti, její existence však může ukazovat na spojitost smlouvy s takovou činností.[126]

S dalším vývojem informačních technologií předpokládám, že se podobnými otázkami bude Soudní dvůr ještě několikrát zabývat.

[125] C-218/12 *Lokman Emrek*, body 24-30.
[126] C-218/12 *Lokman Emrek*, bod 32.

8. Dohody o ujednání příslušnosti

8.1. Obecně

Prorogační dohody, tedy dohody o ujednání příslušnosti, představují tradiční instrument v mezinárodním právu soukromém, jak občanském, tak obchodním. Vychází ze zásady autonomie vůle, která je jednou z hlavních zásad občanského a obchodního práva.[127] Smluvní strany si již při uzavření smlouvy zvolí soud, který řeší případné spory z ní vzniklé. To poskytuje oběma stranám vyšší pocit právní jistoty. Strany si mohou zvolit jakýkoliv soud za předpokladu, že se na něm shodnou, často dochází k volbě soudu, který není „domovským" soudem ani jedné ze stran, aby žádná ze stran neměla výhodu domácího prostředí. V oblasti práva mezinárodního obchodu dochází velice často k volbě alternativního řešení sporu, ať už formou mediace či nejčastěji rozhodčím řízením.

Prorogační dohoda má účinky prorogační, které zakládají příslušnost daného soudu, a zároveň účinky derogační, kterými dochází k odebrání příslušnosti soudu, jenž by byl příslušný, kdyby taková dohoda nebyla sjednána.[128]

8.2. Prorogační dohody v nařízení Brusel I bis

Spotřebitel jako slabší strana kontraktačního procesu je chráněn pomocí pravidel, která jsou pro něj příznivější než obecná pravidla.[129] I v případě nařízení Brusel I bis najdeme omezení autonomie vůle a to v oblasti volby soudu.[130]

Omezení prorogačních dohod je upraveno v článku 19 Brusel I bis. Cílem tohoto omezení je zabránění jejího zneužití ze strany podnikatele. Dohody o příslušnosti mohou být uzavřeny po vzniku sporu nebo musí umožnit spotřebiteli zahájit řízení u jiných soudů než u těch, které jsou uvedeny v článcích 17 a 18 Brusel I bis. Poslední možností je uzavření dohody v situaci, kdy mají spotřebitel a jeho smluvní partner v době uzavření smlouvy bydliště nebo obvyklý pobyt v témže členském státě, jestliže tato dohoda zakládá příslušnost soudů tohoto členského státu, ledaže by taková dohoda nebyla podle práva tohoto členského státu přípustná. V praxi se mi zdá konkrétně

[127] Dostupné z: https://lettersblogatory.com/2013/06/27/the-recast-of-the-brussels-i-regulation-old-and-new-features-of-the-european-regime-on-jurisdiction-and-the-recognition-of-judgments/ (7.6.2016).
[128] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU.* 2013. s. 295.
[129] Bod 18 preambule k Brusel I bis.
[130] Bod 19 preambule k Brusel I bis.

uzavření dohody po vzniku sporu jako nelehká úloha, protože smluvní vztahy už byly porušeny a nemusí zde být vůle stran takovou dohodu uzavřít. Navíc nelze předpokládat, že si je spotřebitel vědom všech následků dohody.

Dalším omezením je fakt, že prorogován může být pouze soud členského státu EU. To je dáno jednak existencí evropského justičního prostoru a jednak požadavkem vzájemné důvěry mezi státy.

8.3. Forma a povaha prorogační dohody

Popis formy prorogační dohody nalezneme v článku 25 Brusel I bis. Ten ukládá stranám uzavření dohody písemně nebo ústně s písemným potvrzením, příp. ve formě, která odpovídá zvyklostem zavedeným mezi těmito stranami. Dá se polemizovat o tom, kolik předchozích smluv je potřeba ke splnění požadavku zavedené zvyklosti. Tento pojem je třeba vykládat vždy s ohledem na konkrétní případ. Vyloučena je aplikace obchodních zvyklostí, které mohou být použity pouze pro subjekty vystupující v rámci své podnikatelské činnosti.[131] Písemné formě jsou na roveň postavena veškerá sdělení elektronickými prostředky, která umožňují trvalý záznam dohody. V případě elektronické komunikace může nastat problém s podpisem dohody, záleží tedy na povaze těchto prostředků. Nutné každopádně je, aby dohoda byla oboustranná, aby se nejednalo pouze o jednostranné prohlášení jedné strany adresované straně druhé.[132]

Jak jsem již zmínila výše u případu C-269/95 *Benincasa,* prorogační doložka je posuzována samostatně, bez ohledu na platnost ostatních ustanovení smlouvy. Z téhož principu vychází i nový článek 25 odst. 5 Brusel I bis. Platnost prorogační doložky je posuzována podle soudu práva státu, který je prorogován.

[131] CABAN, Jozef. Ochrana slabšej strany v nariadení č. 1215/2012 o právomoci a uznávaní a výkone rozhsudkov v občianskych a obchodných veciach. In KYSELOVSKÁ, Tereza (ed.). *Cofola international 2014: sborník příspěvků z konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. s. 352. Dostupné také z: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2014/COFOLA_2014_sbornik.pdf

[132] PAUKNEROVÁ. *Komentář k ZMPS*. 2013. s. 590

8.4. Vybraná judikatura

Spojené věci C-240/98 až C-244/98 *Oceáno Grupo Editorial SA v. Roció Murciano Quintero* (C-240/98) a *Salvat Editores SA v. José M. Sánchez Alcón Prades* (C-241/98), *José Luis Copano Badillo* (C-242/98), *Mohammed Berroane* (C-243/98) a *Emilio Viñas Feliú* (C-244/98) ze dne 20. června 2000

Spor se týkal spotřebitelských smluv, ve kterých byla obsažena ustanovení o ujednání soudní příslušnosti. Důležitým předpisem v této oblasti je směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách, jejímž účelem je sblížit právní a správní předpisy členských států EU v této oblasti. Ve svém článku 3 odst. 1 stanoví: „*Smluvní podmínka, která nebyla individuálně sjednána, je považována za nepřiměřenou, jestliže v rozporu s požadavkem přiměřenosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele*.“[133]

Žalovaní, fyzické osoby s bydlištěm ve Španělsku, uzavřeli každý s žalobci kupní smlouvy na movité věci (encyklopedie) na splátky. Dotyčné smlouvy obsahovaly klauzuli o ujednání příslušnosti soudu v Barceloně, obecného soudu podle sídla žalobců, kde však žádný z žalovaných neměl své bydliště. Jelikož žalovaní nehradili splátky včas či vůbec, obrátili se žalobci na soud prvního stupně v Barceloně. Španělský předkládající soud měl pochybnosti o své příslušnosti a domníval se, že prorogační klauzule je zneužívající.[134]

V tomto sporu nenalezneme mezinárodní prvek, Bruselská úmluva nemohla být použita, nicméně i tento rozsudek považuji za důležitý. Soudní dvůr se ve sporu nezvykle zabýval přímým posouzením klauzule o ujednání příslušnosti, což nebývá jeho zvykem; jeho úkolem je posoudit spor abstraktně a posouzení povahy zneužívající klauzule měl nechat na vnitrostátním předkládajícím soudu. Shledal, že taková klauzule, která zakládá příslušnost soudu místa podnikatele bez možnosti spotřebitele se k této příslušnosti vyjádřit či navrhnout její změnu (typicky adhézní smlouvy), má zneužívající charakter. Soudní dvůr zmínil i reálné dopady těchto ujednání – spotřebiteli je znemožněna či ztížena jeho obrana, vznikají mu nadměrné náklady na cestu ke vzdálenému soudu a to má často za následek, že vůbec nevyužije své možnosti podat

[133] Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/uri=CELEX:31993L0013&from=CS, (4.6.2016).
[134] Spojené věci C-240/98 až C-244/98 *Oceáno Grupo Editorial*, body 15-18.

žalobu. Na druhou stranu připustil praktickou povahu ujednání – podnikatel vede všechny své spory u jednoho soudu a to mu usnadňuje řízení.

Podstatou předběžné otázky bylo, zda může vnitrostátní soud ex offo přezkoumat prorogační dohodu obsaženou ve smlouvě. Soudní dvůr vycházel z úvahy, že ve spotřebitelských sporech, které se typicky vedou o menší částky, je odměna advokáta často vyšší než žalovaná částka, což vede spotřebitele k tomu, že nevyužijí možnosti zastoupení advokátem (u soudů členských států, ve kterých není zastoupení nutné). Samotný spotřebitel si ale nemusí být vědom zneužívající povahy klauzule obsahující ujednání příslušnosti. Z těchto důvodů rozhodl Soudní dvůr tak, že soudce vnitrostátního soudu má možnost ex offo zkoumat povahu takové klauzule.[135]

Tento rozsudek je použitelný pro řízení s mezinárodním prvkem. Spotřebitel, často vystupující v řízení sám, bez zástupce, je ve slabší pozici. Jeho ochrana by nebyla zajištěna, kdyby se musel zneužívající povahy takové klauzule dovolávat sám. Z tohoto důvodu považuji rozhodnutí Soudního dvora za správné, jelikož možností zkoumat povahu klauzule ex offo zaručuje spotřebiteli dostatečnou úroveň jeho ochrany.

8.5. Překážka litispendence

Překážce litispendence je v nařízení Brusel I bis věnováno celkem pět ustanovení. Obecné pravidlo stanoví povinnost soudu, u kterého byl návrh podán později, přerušit řízení do doby, než se určí příslušnost soudu, u kterého byl takový návrh podán dříve. Za původního znění nařízení Brusel I docházelo v praxi ke zneužívání.

Podstatou litispendence je probíhající řízení v téže věci mezi týmiž stranami u jiného soudu. Oba pojmy, „mezi týmiž účastníky“ a „v téže věci“ jsou vykládány autonomně.[136] K požadavku řízení mezi „týmiž účastníky“ je třeba vzít v úvahu totožnost a nerozlučnost zájmů účastníků. Pojmem „tatáž věc“ se rozumí „stejná žalovaná věc“ nebo „stejný obsah“, o stejnou věc se jedná, i pokud jsou petity odlišné.[137]

[135] Spojené věci C-240/98 až C-244/98 *Oceáno Grupo Editorial*, body 22-29.
[136] PAUKNEROVÁ. *EMPS*. 2013. s. 115-116.
[137] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU*. 2013. s. 307-308.

Obecné pravidlo stanoví povinnost soudu, u kterého byl návrh podán později, přerušit řízení do doby, než se určí příslušnost soudu, u kterého byl taková návrh podán dříve.[138]

8.5.1. Italské torpédo

Za původního znění Nařízení Brusel I docházelo v praxi ke zneužívání překážky litispendence v situaci, kdy strany uzavřely prorogační dohodu. Tato praxe byla nazývána tzv. „italským torpédem". Jednalo se o situace, kde smluvní strany sice měly uzavřenou prorogační dohodu, ale jedna ze stran ji nerespektovala a podala žalobu k soudu, jehož příslušnost byla derogována.[139] Soudní dvůr v případě C-116/2002 *Erich Gasser GmbH v. MISAT Srl* z 9. prosince 2003 stanovil pravidlo, že prorogovaný soud musí za situace, kdy k němu byla žaloba podána jako druhému v pořadí, řízení přerušit a vyčkat na rozhodnutí soudu, u kterého byla žaloba podána dříve, a to i v případě, kdy byla žaloba podána účelně pouze s cílem zdržování sporu. Zvlášť časté bylo podávání takových zdržujících žalob v Itálii, která je známá svým dlouhým trváním soudních procesů.[140]

8.5.2. Nová úprava v nařízení Brusel I bis

Ustanovení týkající se litispendence byla předmětem revize, jejímž cílem bylo eliminovat případy italského torpéda. Nově soud, který je výlučně příslušný podle prorogační dohody, rozhodne o své příslušnosti. Než tak učiní, není žádný jiný soud příslušný k projednání případu. Tím je vyslovena jednoznačná přednost prorogační dohody.[141] V případě žalobce-slabší smluvní strany se toto ustanovení nepoužije, pokud je prorogační dohoda neplatná podle ustanovení chránící slabší smluvní stranu.[142]

---

[138] Článek 29 odst. 1 Brusel I bis.

[139] TRÁVNÍČKOVÁ, Simona. Revize nařízení Brusel I – otázky nad úpravou prorogace a litispendence. In ŽATECKÁ, Eva (ed.). Cofola 2011: the Conference Proceedings, 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2011. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Travnickova_Simona_6097.pdf (6.6.2016)

[140] PAUKNEROVÁ. *EMPS*. 2013. s. 116

[141] Dostupné z: http://www.epravo.cz/top/clanky/brusel-i-bis-aneb-nove-narizeni-brusel-i-96753.html (13.2.2016)

[142] Článek 32 odst. 4 nařízení Brusel I bis.

9. Uznání a výkon rozhodnutí

9.1. Obecně k uznání a výkonu

Uznání a výkon rozhodnutí upravuje kapitola III nařízení Brusel I bis. Ustanovení se použijí na rozhodnutí soudu členského státu, rovněž je třeba zkoumat věcnou a časovou působnost nařízení. V souladu s účinností nařízení Brusel I bis bude možné použít pravidla pro uznání a výkon rozhodnutí pouze pro řízení zahájená po nabytí účinnosti tohoto nařízení, tedy od 10. ledna 2015.[143] Pro řízení zahájená před tímto datem, po nabytí účinnosti nařízení Brusel I, se bude postupovat podle ustanovení tohoto předchozího nařízení.[144] Osobní působnost není třeba zkoumat, mezinárodní prvek představuje už samotné cizí rozhodnutí. Jedná se o rozhodnutí vydaná soudním či jiným orgánem členského státu a o jeho následné vykonání v jiném členském státě EU. Vychází se z principu vzájemné důvěry mezi státy a z důvěry v jejich soudní systém. Státy Evropské unie jako společenství demokratických právních států by měly zajišťovat obdobnou či srovnatelnou ochranu práv.[145]

Ustanovení kapitoly III se použijí pouze mezi členskými státy EU. Na rozhodnutí třetích států se použijí vnitrostátní předpisy mezinárodního práva soukromého.[146]

9.2. Pojem rozhodnutí

Rozhodnutím se rozumí podle článku 2 písm. a) Brusel I bis „*každé rozhodnutí vydané soudem členského státu bez ohledu na to, je-li označeno jako rozsudek, usnesení, příkaz či nařízení výkonu rozhodnutí, jakož i rozhodnutí o nákladech řízení vydané soudním úředníkem*“.[147] Tento pojem je třeba vykládat autonomně, vzhledem k odlišnosti právních systémů a procesních řádů členských států. Úprava v nařízení Brusel I se nevztahuje na rozhodčí nálezy.[148] Rovněž pojem „soud“ je třeba vykládat odlišně, než jak je vnímán ve vnitrostátním právu.

---

[143] Článek 66 odst. 1 Brusel I bis.
[144] Dostupné z: https://lettersblogatory.com/2013/06/27/the-recast-of-the-brussels-i-regulation-old-and-new-features-of-the-european-regime-on-jurisdiction-and-the-recognition-of-judgments/ (7.6.2016)
[145] PAUKNEROVÁ. *EMPS.* 2013. s. 118-119.
[146] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU.* 2013. s. 312 a 320.
[147] Článek 2 písm. a) Brusel I bis.
[148] ROZEHNALOVÁ. *MPS EU.* 2013. s. 317.

Z definice lze rovněž zjistit, že se nemusí jednat o rozhodnutí konečné. Tomu odpovídá článek 38 nařízení Brusel I bis, který stanoví požadavek přerušení řízení uznání, pokud je rozhodnutí napadeno v členském státě původu. Může se jednat i o předběžná opatření za předpokladu, že o nich rozhoduje soud členského státu, který je příslušný k rozhodnutí ve věci samé.[149]

Naproti tomu rozhodnutí nejsou rozhodnutí procesní povahy, které mají za cíl pouze upravovat průběh řízení, a rozhodnutí o prohlášení vykonatelnosti rozhodnutí podle nařízení Brusel I.[150]

9.3. Důvody odepření uznání

Nařízení Brusel I upravovalo důvody odepření uznání v článcích 34 a 35, revidované nařízení Brusel I bis je převzalo téměř beze změny do článku 45.

9.3.1. Obecné důvody pro odepření uznání

Článek 45 nařízení Brusel I bis uvádí následující důvody:

- uznání rozhodnutí je zjevně v rozporu s veřejným pořádkem dožadovaného členského státu;
- rozhodnutí v neprospěch žalovaného bylo vydáno v jeho nepřítomnosti, nebyl mu doručen návrh na zahájení řízení v dodatečném předstihu, a byla tak ztížena či znemožněna jeho obhajoba, ledaže nevyužil žádný opravný prostředek, který měl k dispozici;
- rozhodnutí je neslučitelné s rozhodnutím vydaným v dožádaném členském státě mezi týmiž stranami (překážka *rei iudicatae*);
- rozhodnutí je neslučitelné s dřívějším rozhodnutím v téže věci mezi týmiž stranami a došlo k jeho uznání či jsou k němu splněny podmínky;
- rozhodnutí je v rozporu s ustanoveními o výlučné příslušnosti.[151]

Dožádaný soud tak nemůže odepřít uznání jen proto, že by v daném případě rozhodl odlišně.

---

149 ROZEHNALOVÁ, N., WALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I).* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. s. 319.

150 Tamtéž, s. 320.

151 Článek 45 nařízení Brusel I bis.

9.3.2. Důvody odepření uznání pro slabší smluvní stranu

Pro slabší smluvní stranu zakotvuje nařízení Brusel I bis ochranu v článku 45 odst. 1 písm. e bod i). Ustanovení zakládá důvod pro odepření výkonu rozhodnutí, pokud je rozhodnutí v rozporu s oddíly speciální příslušnosti pro zvláštní skupiny osob tam, kde je žalovanou stranou spotřebitel či další slabší strany.[152] Rozhodnutí nemůže být uznáno, pokud nebyla dodržena ustanovení upravující příslušnost soudů v těchto případech.

9.4. Vykonatelnost

9.4.1. Revize nařízení Brusel I

V části uznání a výkonu rozhodnutí prošlo nařízení Brusel I velkou proměnou. Zatímco v původním nařízení Brusel I byl pro nakládání s cizím rozhodnutím zakotven požadavek tzv. prohlášení vykonatelnosti (exequatur), po revizi tento požadavek odpadá.[153] V bodě 26 preambule k nařízení Brusel I bis je to odůvodněno dosaženým stupněm vzájemné důvěry mezi členskými státy při výkonu spravedlnosti. Vzhledem k časové působnosti nařízení Brusel I bis považuji za vhodné věnovat se zde alespoň v menší míře tomuto řízení, jelikož v praxi bude ještě nějakou dobu aplikováno.

9.4.2. Exequatur

Jedná se o zvláštní řízení, které mělo za cíl ověřit splnění formálních náležitostí cizího rozhodnutí a zjistit, zda se nejsou důvody pro odepření uznání tohoto rozhodnutí.[154] Řízení se zahajuje na návrh strany a příslušný k němu je v českém právním systému okresní soud nebo soudní exekutor. Místní příslušnost je podle článku 39 odst. 2 Brusel I určena podle bydliště strany, proti které výkon rozhodnutí směřuje,

---

[152] VALDHANS, Jiří, Klára DRLIČKOVÁ a Iveta ROHOVÁ. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí: (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis)*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. s. 235-235.

[153] Tamtéž, s. 322.

[154] GARCÍA, Rafael Arenas. Abolition of Exequatur: Problems and Solutions. Mutual recognition, mutual trust and recognition of foreign judgments: Too many words in the sea. *Server www.academia.edu*. 2014. Dostupný z: http://www.academia.edu/2927201/Abolition_of`_Exequatur_Problems_and_Solutions._Mutual_recognition_mutual_trust_and_recognition_of_foreign_documents_too_many_word_in_the_sea (5.6.2016).

nebo podle místa výkonu. Podmínkou je vykonatelnost ve státě, který vydal rozhodnutí.[155]

Řízení o vykonatelnosti může být jednostupňové či dvoustupňové; v prvním stupni je vždy prohlášení automatické za předpokladu, že navrhovatel v souladu s požadavky článku 53 Brusel I předložil vyhotovení rozsudku, který splňuje podmínky nezbytné pro uznání jeho pravosti a osvědčení podle článku 54. Nejsou posuzovány důvody, které by mohly mít za následek neuznání rozhodnutí, jak stanoví články 34 a 35 Brusel I, strana řízení, proti které výkon rozhodnutí směřuje, nemá v této procesní fázi žádné prostředky obrany. Účelem prvního stupně je získání potřebných dokumentů. Následně je prohlášení vykonatelnosti sděleno navrhovateli i tomu, proti komu je výkon navrhován. Na jeho základě je možné podat opravný prostředek proti rozhodnutí o vykonatelnosti, čímž může být zahájen druhý stupeň řízení.[156]

Opravné prostředky stanovuje článek 43 a násl. Právo podat opravný prostředek mají obě strany řízení, nikoliv třetí osoba se zájmem na věci. Příslušným k rozhodování o opravném prostředku je v České republice okresní soud.[157] Lhůta činí jeden měsíc v situaci, kdy má ten, proti komu je výkon navrhován, bydliště v zemi soudu, který rozhodl o prohlášení vykonatelnosti, případně dva měsíce, pokud má tento bydliště v jiném členském státě. V odvolání je možné namítat existenci některých z důvodů pro odepření uznání, které uvádí články 34 a 35 Nařízení Brusel I, případně že rozhodnutí neexistuje.[158] V každém případě je vyloučeno přezkoumání ve věci samé, protože by se jednalo o zásah do soudního rozhodnutí jiného státu a jeho výsostné pravomoci rozhodovat o sporech na svém území.[159] Pokud jsou dány důvody odepření uznání rozhodnutí, soud přistoupí ke zrušení rozhodnutí o vykonatelnosti, případně ho zamítne.

Rozhodnutí mohlo být vykonáno za splnění tří podmínek – vykonatelnost ve státě vydání, prohlášení vykonatelnosti v dožádaném státě a neshledání důvodů pro odepření uznání rozhodnutí.

---

155 VALDHANS. *Rozhodování SDEU*. 2015. s. 328.
156 Tamtéž, s. 329-330.
157 Jinak jsou příslušné soudy uvedeny v příloze III. nařízení Brusel I
158 ROZEHNALOVÁ, *MPS EU*. 2013. s. 331.
159 PAUKNEROVÁ. *EMPS*. 2013. s. 119.

Při přijetí revize bylo argumentováno, že exequatur narušuje „volný pohyb rozsudků“, představuje nadměrnou překážku pro uznání a výkon rozhodnutí, a navíc zvyšuje náklady i prodlužuje řízení.[160]

9.5. Uznání

V revidovaném nařízení Brusel I bis odpadá nutnost zvláštního prohlášení vykonatelnosti a rozhodnutí je tak uznáváno bez dalšího. Stranám je zachována možnost navrhovat odepření uznání. Uznání cizího rozhodnutí zakládá překážku *rei iudicatae* v téže věci mezi týmiž účastníky.[161]

9.6. Výkon

Nařízení Brusel I bis se věnuje procesu uznání nebo případnému odepření uznání a výkonu, nikoliv samotnému výkonu. Rozhodnutí je vykonáno podle práva státu, na jehož území k tomuto výkonu dochází, tedy podle zásady *lege fori*.[162] To je logické, protože v každém státě probíhá výkon rozhodnutí podle zvláštních pravidel a unifikace pravidel by vedla ke zbytečnému chaosu a nutnosti velkých reforem.

Je zachována povinnost navrhovatele předložit příslušnému orgánu vyhotovení rozhodnutí a osvědčení podle článku 53, které potvrzuje, že je rozhodnutí vykonatelné.[163] Osvědčení se doručuje osobě, proti které směřuje výkon rozhodnutí a musí být v jazyce, kterému osoba rozumí.

9.7.Shrnutí revize nařízení

Celkově představuje odstranění řízení o prohlášení vykonatelnosti zjednodušení celého procesu uznávání a výkonu. Považuji za vhodné, že je stranám stále zachována určitá obrana v možnosti návrhu na odepření uznání. Někteří autoři poukazují na to, že čím jednodušší je „pohyb rozsudků“, tím se evropský justiční prostor stává silnějším.[164]

---

160 ROZEHNALOVÁ, *MPS EU*. 2013. s. 322.

161 Dostupné z: http://www.epravo.cz/top/clanky/uznani-a-vykon-rozhodnuti-v-prepracovanemnarizeni-brusel-i-91964.html (13.2.2016).

162 ROZEHNALOVÁ, *MPS EU*. 2013. s. 321.

163 Článek 42 nařízení Brusel I bis.

164 GARCÍA, Rafael Arenas. Abolition of Exequatur: Problems and Solutions. Mutual recognition, mutual trust and recognition of foreign judgments: Too many words in the sea. *Server www.academia.edu*. 2014 Dostupný z: http://www.academia.edu/2927201/Abolition_of_

V praxi bude zajímavé sledovat, jak často bude takový návrh využíván a zdali se evropský zákonodárce nerozhodne k znovu zavedení prohlášení o vykonatelnosti.

Exequatur_Problems_and_Solutions._Mutual_recognition_mutual_trust_and_recognition_of_foreign_documents_too_many_word_in_the_sea (6.6.2016)

Závěr

Cílem této práce bylo poskytnout ucelený výklad o problematice ochrany spotřebitele v nařízení Brusel I bis, provedení analýzy jednotlivých ustanovení a upozornění na speciální přístup ke spotřebiteli, vycházela jsem především z rozsudků Soudního dvora EU.

V evropském justičním prostoru se dlouhá léta vyvíjela spolupráce mezi státy Evropy, až dosáhla svého vrcholu v podobě justiční spolupráce v občanských a obchodních věcech. Nařízení Brusel I bis je jedním z klíčových právních předpisů EU týkajících se mezinárodní příslušnosti. Jeho cílem je výběr soudu, který má nejbližší vztah k předmětu řízení a tudíž by měl být tím nejschopnějším soudem k rozhodnutí ve věci, a následné uznání rozsudku v jiném členském státě na základě principu vzájemné důvěry mezi členskými státy. Zakotvením pravidel mezinárodní příslušnosti jsou odstraňovány překážky, které vyplývají z rozdílných pojetí mezinárodního práva soukromého v různých členských státech a strany tak mají pocit větší právní jistoty. Nařízení Brusel I bis představuje komplexní úpravu problematiky, kterou velice vhodně doplňuje judikatura Soudního dvora. Ač k výkladu procesních ustanovení dochází již od počátku Bruselské úmluvy, stále jsou soudu pokládány nové a nové otázky, zvláště v souvislosti s rozvojem moderních technologií.

Spotřebitel jako slabší smluvní strana má větší potřebu pocitu právní jistoty, aby nebyl odrazován od případného soudního řízení. Nařízení obsahuje speciální pravidla pro příslušnost ve věcech spotřebitelských sporů, která vyrovnávají faktickou nerovnost mezi spotřebitelem a jeho smluvním partnerem – podnikatelem, aby spotřebitel mohl čelit finančně lépe postavenému podnikateli, který disponuje i vyšším povědomím o podnikání.

Při interpretaci pojmu „spotřebitel“ využívá Soudní dvůr EU restriktivní výklad. Přesto se ve většině případů kloní na stranu spotřebitele. Na druhou stranu i po něm požaduje alespoň určitý stupeň uvědomělosti a plnění smluvních závazků k předejití případů odepření spravedlnosti, což považuji za správné. Zvláště mě zaujal vývoj pojmu „spotřebitelská smlouva“ v situacích zásilkového prodeje a slibu výhry, kdy podle Soudního dvora není pro přiznání postavení spotřebitele nutné, aby mezi spotřebitelem a podnikatelem vznikl dvoustranný smluvní vztah.

Ochrana spotřebitele je v Evropské unii zakotvena jak ve směrnicích, které mají za cíl harmonizovat hmotněprávní úpravu členských států, tak v ustanoveních procesněprávních. Domnívám se proto, že spolu tvoří ucelený celek, kterého může spotřebitel bez problémů využít.

Vyvstává otázka, zda je možné postavení spotřebitele v nařízení Brusel I bis ještě zlepšit, ale jak jsem již zmínila v práci, cílem ochranných opatření je vyvážit nerovnost, nikoliv poskytovat spotřebiteli až nadměrně výhodné postavení. Dle mého názoru představuje současný stav vyváženou úpravu, která spotřebitele chrání svými speciálními ustanoveními, avšak nezatěžuje nadbytečně jeho smluvního partnera.

Seznam zkratek

Bruselská úmluva	Bruselská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968
EHS	Evropské hospodářské společenství
ESD	Evropský soudní dvůr
EU	Evropská unie
ESVO	Evropské společenství volného obchodu
Lugano I	Luganská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 16. září 1988
Lugano II	Luganská úmluva o o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 30. října 2007
(Nařízení) Brusel I	Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
(Nařízení) Brusel I bis	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
SDEU	Soudní dvůr Evropské unie
SES	Smlouva o založení Evropského společenství
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZMPS	Zákon č. 91/2012 Sb., zákon o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

Použitá literatura

Česká literatura

KUČERA, Zdeněk, Monika PAUKNEROVÁ a Květoslav RŮŽIČKA. *Mezinárodní právo soukromé*. 8. vydání. Brno: Doplněk, 2015. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7239-321-3.

KYSELOVSKÁ, Tereza. *Vybrané otázky vlivu elektronizace na evropské mezinárodní právo soukromé a procesní: (se zaměřením na princip teritoriality a pravidla pro založení mezinárodní příslušnosti soudů ve sporech vyplývajících ze smluvních závazkových vztahů)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7424-8.

KYSELOVSKÁ, Tereza a Naděžda ROZEHNALOVÁ. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech příslušnosti: (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis)*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7770-6.

ONDŘEJ, J. A kolektiv. *Spotřebitelské smlouvy a ochrana spotřebitele Ekonomické, právní a sociální aspekty*. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-446-9.

PAUKNEROVÁ Monika, ROZEHNALOVÁ Naděžda aj. *Zákon o mezinárodním právu soukromé. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-368-5.

PAUKNEROVÁ Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání,* Praha: C.H.Beck, 2013. ISBN 978-80-7400-504-6.

PFEIFFER, M.: *Kritérium obvyklého pobytu v mezinárodním právu soukromém*. Praha: Leges, 2013. ISBN 978-80-87576-84-7.

ROZEHNALOVÁ, Naděžda, Tereza KYSELOVSKÁ, Klára DRLIČKOVÁ, David SEHNÁLEK, Simona TRÁVNÍČKOVÁ a Jiří VALDHANS. *K některým vývojovým otázkám mezinárodního práva soukromého*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-6455-3.

ROZEHNALOVÁ, N., VALDHANS, J., DRLIČKOVÁ, K., KYSELOVSKÁ, T. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. ISBN 978-80-7478-016-5.

SELUCKÁ, M. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-037-9.

VALDHANS, Jiří, Klára DRLIČKOVÁ a Iveta ROHOVÁ. *Rozhodování Soudního dvora EU ve věcech uznání a výkonu cizího soudního rozhodnutí: (analýza rozhodnutí dle nařízení Brusel Ibis)*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-7784-3.

Zahraniční literatura

DICKINSON, Andrew; LEIN, Eva. *The Brussels I Regulation Recast*. Oxford University Press. Oxford. 2015. ISBN 978-0-19-871428-6.

HILL, Jonathan; Cross-border consumer contracts, 1. vyd. Oxford: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-19-927654-7.

MAGNUS, Ulrich; MANKOWSKI, Peter. *Brussels I Regulation*. München: Sellier European Law Publishers, 2007. 852 s. ISBN 978-3-935808-32.

USUNIER, Laurence. La régulation de la compétence juridictionnelle en droit international privé. Economica. 2008. ISBN: ISBN : 978-2-7178-5571-5.

Odborné články

České a slovenské

BĚLOHLÁVEK, Alexander: Spotřebitelská smlouva z pohledu mezinárodního práva soukromého. *Server Pravniradce-ihned.cz.* 2005. Dostupné z: http://pravniradce.ihned.cz/c1-16736560-spotrebitelska-smlouva-z-pohledu-mezinarodniho-prava-soukromeho (17.12.2015).

CABAN, Jozef. Ochrana slabšej strany v nariadení č. 1215/2012 o právomoci a uznávaní a výkone rozhsudkov v občianskych a obchodných veciach. In KYSELOVSKÁ, Tereza (ed.). *Cofola international 2014: sborník příspěvků z konference*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. s. 349. Dostupné také z: http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2014/COFOLA_2014_sbornik.pdf.

ČECHOVÁ, Linda. KOČICOVÁ, Věra. Brusel I bis aneb „nové“ nařízení Brusel I. *Server: epravo.cz*. 2015. Dostupný z: http://www.epravo.cz/top/clanky/brusel-i-bis-aneb-nove-narizeni-brusel-i-96753.html (13.2.2016).

KONEČNÁ, Petra. Uznání a výkon rozhodnutí v přepracovaném nařízení Brusel I. *Server: epravo.cz*. 2013. Dostupný z: http://www.epravo.cz/top/clanky/uznani-a-vykon-rozhodnuti-v-prepracovanemnarizeni-brusel-i-91964.html (13.2.2016).

KYSELOVSKÁ, Tereza. Online spotřebitelské smlouvy a hraniční určovatel "zaměřování činnosti" ve světle judikatury Soudního dvora Evropské Unie. Časopis pro právní vědu a praxi. 2011, roč. 19, č. 3, s. 221 – 226. ISSN 1210 – 9126.

TICHÝ, Luboš. Pojem spotřebitele jako smluvní strany v evropském a českém právu. Cahiers du CEFRES. 2010. Dostupný z: http://www.cefres.cz/IMG/pdf/tichy_2001_spotrebitel_smluvni_strana.pdf (18.11.2015).

TRÁVNÍČKOVÁ, Simona. Revize nařízení Brusel I – otázky nad úpravou prorogace a litispendence. In ŽATECKÁ, Eva (ed.). Cofola 2011: the Conference Proceedings, 1. vydání. Brno: Masarykova Univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5582-7. Dostupné z: https://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2011/files/normotvorba/Travnickova_Simona_6097.pdf.

Zahraniční

DIALLO Alhousmi, The new Lugano convention. *Server: larevue.squirepattonboggs.com*. 2008. Dostupný z: http://larevue.squirepattonboggs.com/The-new-Lugano-convention_a1048.html (20.2.2016).

GARCÍA, Rafael Arenas. Abolition of Exequatur: Problems and Solutions. Mutual recognition, mutual trust and recognition of foreign judgments: Too many words in the sea. *Server www.academia.edu.* 2014. Dostupný z: http://www.academia.edu/2927201/Abolition_of‘_Exequatur_Problems_and_Solutions._Mutual_recognition_mutual_trust_and_recognition_of_foreign_documents_too_many_word_in_the_sea (6.6.2016).

FRANZINA, Pietro. The Recast of the Brussels I Regulation: Old and New Features of the European Regime on Jurisdiction and the Recognition of Judgments. *Server: www.lettersblogatory.com*. 2013. Dostupný z: https://lettersblogatory.com/2013/06/27/the-recast-of-the-brussels-i-regulation-old-and-new-features-of-the-european-regime-on-jurisdiction-and-the-recognition-of-judgments/ (6.6.2016).

PERRIN Laure, CHIBANE Manel. Réaffirmation du principe de la prorogation tacite de compétence par la CJUE. 2016. Server: larevue.squirepattonboggs.com. Dostupný z: http://larevue.squirepattonboggs.com/Reaffirmation-du-principe-de-la-prorogation-tacite-de-competence-par-la-CJUE_a2899.html (8.6.2016).

Právní předpisy

Bruselská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 27. září 1968

Luganská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 16. září 1988

Luganská úmluva o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 30. října 2007

Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012, o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech

Směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o nepřiměřených podmínkách ve spotřebitelských smlouvách

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu

Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2008/122/ES ze dne 14. ledna 2009 o ochraně spotřebitele ve vztahu k některým aspektům smluv o dočasném užívání ubytovacího zařízení (timeshare), o dlouhodobých rekreačních produktech, o dalším prodeji a o výměně

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/1965 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

C-150/77 *Bertrand v. Paul Ott KG*

C-89/91 *Shearson Lehman Hutton v. TVB Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH*

C-269/95 *Benincasa v. Dentalkit srl*

C-99/96 *Mietz v. Intership Yachting Sneek BV*

Spojené věci C-240/98 až C-244/98 *Oceáno Grupo Editorial SA v. Roció Murciano Quintero* (C-240/98) a *Salvat Editores SA v. José M. Sánchez Alcón Prades* (C-241/98), *José Luis Copano Badillo* (C-242/98), *Mohammed Berroane* (C-243/98) a *Emilio Viñas Feliú* (C-244/98)

C-334/00 *Tacconi,* C-38/81 *Effer*

C-96/00 *Rudolf Gabriel v. Schick & Schlack*

C-464/01 *Johann Gruber v. BayWa AG*

C-27-02 *Petra Engler v. Janus Versand GmbH*

C-180/06 *Renate Ilsinger v. Martin Drescher*

Spojené věci C-585/08 *Peter Pammer v. Reederei Karl Schlüter GmbH & Co KG a C-144/09 Hotel Alpenhof GesmbH v. Oliver Heller*

C-111/09 *Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group vs Michal Bilas,*

C-327/10 *Hypoteční banka a.s. v Udo Mike Lindner*

C-190/11 Daniela Mühlleitner v. Ahmad Yusufi a Wadatu Yusufi

C-419/11 *Česká republika v. Gerald Feichter*

C-218/12 *Lokman Emrek v. Vlado Sabranovic*

C-478/12 *Armin Maletic a Marianne Maletic v. lastminute.com GmbH a TUI Österreich GmbH*

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 19.2.2004 č.j. 32 Odo 374/2003

Internetové zdroje

Statistiky Českého statistického úřadu týkající se nakupování přes internet
https://www.czso.cz/documents/1018.0/23164307/0620041446.pdf/ab4d008e-adb5-4e3c-8c19-042e13add962?version=1.0

Hodnotící zpráva o spotřebitelských trzích
http://www.mpo.cz/dokument165509.html

Seznam a kontakty vybraných spotřebitelských organizací
http://www.mpo.cz/dokument5724.html

Zelená kniha o posouzení nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech
http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0175:FIN:EN:PDF

Bruselská úmluva ve znění přijatém v r. 1968 (ve francouzštině)
http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/FR/TXT/HTML/uri=CELEX:41968A0927%2801%29&from=FR

https://www.euroskop.cz/8461/12752/clanek/revize-narizeni-brusel-i/

Abstrakt

Cílem této práce je podrobně proniknout do problematiky ochrany spotřebitele v nařízení Brusel I bis, do určování mezinárodní příslušnosti soudů a otázky uznání a výkonu rozhodnutí. Práce se zaměřuje zejména na odlišné postavení spotřebitele a instituty, které zlepšují jeho postavení.

Diplomová práce se skládá z 9 kapitol, které se pro přehlednost dále člení na podkapitoly a další body. První kapitola se zabývá samotným spotřebitelem a vysvětluje důvody jeho ochrany. Druhá kapitola uvádí do problematiky mezinárodního práva soukromého a evropského mezinárodního práva soukromého, včetně evropského justičního prostoru.

Třetí kapitola popisuje vývoj právní úpravy v oblasti justiční spolupráce v občanských a obchodních věcech od Bruselské úmluvy až po nařízení Brusel I bis, a zmiňuje úpravy, kterými předpisy prošly. Kapitola se rovněž věnuje odlišnému postavení některých států v rámci justiční spolupráce.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na předmět úpravy nařízení Brusel I bis, uvádí druhy příslušnosti podle tohoto předpisu a vysvětluje jejich vztah. Věnuje se však i působnosti nařízení z jeho časového, věcného a prostorově personálního hlediska.

Pátá kapitola se zaobírá několika instituty. V prvé řadě vysvětluje pojem „bydliště“ a popisuje jeho specifika. Dále pojednává o aktivní a pasivní legitimaci spotřebitele ve světle nařízení Brusel I bis, o institutu podřízení se příslušnosti a nakonec se zabývá rolí organizací na ochranu spotřebitele.

Stěžejní kapitolou celé práce je šestá kapitola, která pomocí vybrané judikatury osvětluje pojem „spotřebitel“ tak, jak se vyvíjel v judikatuře Soudního dvora už od 70. let
20. století. Pro úplnost je uveden i výklad pojmu „smluvní partner spotřebitele“.

Na ní navazuje sedmá kapitola interpretací pojmu „spotřebitelská smlouva“, který slouží k lepšímu uchopení celé problematiky. Kapitola rovněž vysvětluje, které smlouvy jsou z působnosti nařízení vyjmuty. Dále se zabývá i pojmem „e-commerce“ a jeho vlivem na postavení spotřebitelů a uplatňování jejich nároků. Na vybrané judikatuře je následně vyložen postupný vývoj pojmu a jeho specifika.

Osmá kapitola se věnuje prorogačním dohodám a jejich uplatnění ve spotřebitelských sporech. Nařízení Brusel I bis v této oblasti vychází z omezení

autonomie vůle ve prospěch ochrany slabší smluvní strany – spotřebitele. Zaobírá se i překážkou litispendence v řízení a upozorňuje na její novou úpravu.

Devátá a závěrečná kapitola se týká uznání a výkonu rozhodnutí jak obecně, tak co se týče slabší smluvní strany. Seznamuje také s řízením exequatur a klade důraz na revizi nařízení.

Klíčová slova: nařízení Brusel I bis, ochrana spotřebitele, spotřebitelská smlouva

Abstract

The purpose of this thesis is to analyse in detail the issue of consumer protection within the Brussels I bis regulation, establishment of the international court jurisdiction and the question of recognition and enforcement of a judgement. The thesis concentrates especially on a different position of consumer and measures that amend his situation.

The thesis is composed of 9 chapters that are further divided into subchapters and points. Chapter One is an introductory chapter focusing on a consumer and defining reasons for his protection. Chapter Two explains the topic of international private law and european international private law, including the European judicial area.

Chapter Three describes the development of legislation in the area of judicial cooperation in civil matters since the Brussels convention up to the Brussels I bis regulation and mentions respective changes. The chapter also focuses on different status of certain countries within the European judicial cooperation.

Chapter Four examines the subject of regulation of Brussels I bis, lists the types of jurisdictions and looks at its specifics. It also investigates the applicability of regulation from the temporal, material, territorial and personal scopes of application.

Chapter Five concerns several institutes. It defines the term "domicile" and illustrates its specifics. It also outlines the active and passive legitimation of the consumer in the Brussels I bis regulation, the subordination to a jurisdiction and eventually deals with the role of consumer protection organisation.

The main chapter is Chapter Six which explains the term "consumer" as it has been developed by the Court of Justice of the European Union since the 1970's. For the integrity of the thesis, the term "contractual partner" of the consumer is also defined.

Chapter Seven is an analysis of the term "consumer contract" which helps the understanding of the whole subject-matter. The chapter defines the contracts that are excluded from the application of the Brussels I bis regulation. It also deals with the term "e-commerce" and its influence on the situation of consumers and making their claims. The development is shown on selected case law.

Chapter Eight looks at prorogation agreements and their use in consumer litigation. The Brussels I bis regulation is based on the idea of restricted autonomy of

will to the benefit of a weaker party – the consumer. It also discusses the issue of *litis pendens* and highlights the new legislation.

Finally the Chapter 9 regards recognition and enforcement of a judgement. It also includes the exequatur procedure and presents the new legislation.

Key words: Brussels I bis regulation, consumer protection, consumer contract